

Nədən bölünürük, niyə birləşə bilmirik?

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№06 (3249) 14 Fevral / 2023-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

FHN məhsur yaşayış kompleksində tikintini dayandırdı

Dünyanın ikinci qaz ehtiyatına malik ölkəsində mavi yanacaq qıtlığı

Onilliklər boyu yanlış idarə olunan strategiyalar İranı təbii qazdan hədsiz dərəcədə asılı vəziyyətə salıb

5

Siyasət

"Ermanistan Türkiyədəki təbii fəlakətdən istifadə etməyə çalışır"

Turan Rzayev: "İrəvan Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılmasından Azərbaycan ictimaiyyəti daxilində narazılıq yaratmaq üçün istifadə edir"

6

Xəbər

"Son vaxtlar yayılan virusa qarşı "sistem" vurdurmaq olmaz"

Professor xəstəliyin uzun sürməsinin səbəblərini açıqladı

2

Vətəndaş narazılığı, hakimin ədalətsiz qərarı

Xətai sakini Ceyhun Bayramova qarşı cinayət işi üzrə maddə sonradan necə dəyişdirilib?!

Bakı şəhəri, Xətai rayon sakini Məhərrəmov Ceyhun Bəhrəm oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi bildirir ki, ötən il mayın 3-də, axşam saatlarında yaşadığı evin girişində bir qrup şəxsin hücumuna məruz qalıb. Belə ki, paytaxtın Xətai rayon ərazisində bir qrup şəxs Zaur Abdullayevin başçılığı altında xuliqanlıq niyyəti ilə Ceyhun Məhərrəmovu döyüblər...

7

Şikayət

"Coşqun Məmmədov puldan ötrü uşağımı şikəst qoydu"

Mərkəzi Nəfçilər Xəstəxanasının keçmiş həkimi haqda şok ittihamlar...

Naxçıvan şəhər, Şərur rayon, Oğlanqala kənd sakini Həsənova Gültəkin Vəli qızı tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi xanım bildirir ki, 17 yaşlı qızı Aynel Həsənova həkim səhlənkarlığı nəticəsində iflic olub. Deyir ki, bir çox qurumlara şikayət məktubu göndərsə də, onun şikayətinə baxılırmır...

10

GÜNÜN NƏBZİ

Gündəm

Türkiyədə seçkilər təxirə salına bilər

Elxan Şükürlü: "Seçkilərin 1 il sonraya ertələnməsi Ərdoğanla rəqiblərini seyrnota salmaq üçün zaman qazandırmış olacaq"

8-9

Xəbər

MTN generallarının əmlakları niyə qaytarılıb?

Akif Çovdarov və Sübahir Qurbanovun əmlaklarının qaytarılması ilə bağlı Ali Məhkəmə sədrindən açıqlama

2

Baxış

Bu unutulmuşluqla uzağa gedə bilməyəcəyik

Niyə boynumuza almırıq ki, millətin başına it oyunu açmış namərdlərin qabağına bir terrorist də çıxarda bilməmişik...

3

Ölkə

"Bu, qardaşlıq nümunəsidir!"

ADP Azərbaycanın Türkiyəyə yardımı haqda açıqlamam yaydı

4

Tibb

"Tik"lərdən qurtulmaq nə etmək lazımdır?

Nuranə Salmanlı: "Edilən xəbərdarlıqlar və cəzalar "tik"lərin artımına səbəb ola bilər..."

11

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

Nº06 (3249) 14 Fevral / 2023-cü il Həftədə 1 dəfə çıxır Qiyməti: 60 qəpik

“Bu, dünya tarixində cəmi 8-10 dəfə baş verib...”

Türkiyədəki zəlzələnin niyə bu qədər dağıdıcı olduğu açıqlandı

Professor Okan Tüysüz: “İndiyə qədər bu səviyyədə bir zərər qeydə alınmayıb”

Kahramanmaraşda baş verən və 10 vilayətdə hiss edilən zəlzələ nəticəsində böyük insan tələfatı və dağıntılar baş verib. Hazırda zəlzələ nəticəsində baş verən dağıntıların miqyasının bu dərəcədə böyük olmasıyla bağlı müxtəlif fikirlər səsləndirilir. Bəziləri dağıntıların bu qədər böyük olmasını tikintilərdəki səhlənkarlıqla bağlasa da, əksər mütəxəssislər bunu fəlakətin miqyasının böyük olmasıyla əlaqələndirir.

Türkiyə mətbuatı xəbər verir ki, zəlzələ mütəxəssisi, professor Okan Tüysüz təbii fəlakət nəticəsində baş verən dağıntıların miqyasının bu dərəcədə böyük olmasıyla bağlı bir sıra açıqlamalar verib.

Mütəxəssis baş verən təbii fəlakətin dünyada nadir zəlzələlərdən biri olduğunu bildirib: “Belə bir təbii fəlakət indiyə qədər dünyada cəmi 8-10 dəfə baş verib. Bu zəlzələlərin də əksəriyyəti yaşıyış olmayan ərazilərdə olub. Ona görə də indiyə qədər bu səviyyədə bir zərər qeydə alınmayıb. Bu zəlzələnin ən mühüm cəhətlərindən biri odur ki, 10 vilayətdə və yaşayış məntəqələrinin sıx olduğu bölgədə baş verib”.

O. Tüysüz qeyd edib ki, bölgədə iki dəfə, ardıcıl zəlzələnin olması təbii fəlakətin miqyasına böyük ölçüdə təsir edib: “Geologiya tarixində bu böyüklükdə zəlzələlər nadir hallarda baş

verir. Bu, son dərəcə gözənilməz bir zəlzələ idi. Birinci zəlzələnin vurduğu ziyan, ikinci dəfə daha da artıb. Daha dəqiq desək, birinci zəlzələdə binaya

Yaponiyalı professor Toda Şinjin: “Bu böyüklükdə zəlzələlər min ildə bir dəfə müşahidə olunur”

ziyan deydi, ikinci zəlzələdə isə dağıntı baş verdi. Həmçinin zəlzələnin yer səthində yaratdığı sarsıntı da güclü idi. Bu 3 amili yan-yan qoysaq, doğrudan da bu zəlzələni 20-21-ci əsrlərin ən mühüm zəlzələləri sırasına daxil edə bilərik”.

“Bu fəlakət iki zəlzələnin gücünə mütənəşib idi. İkincisi, yer səthiylə əlaqəlidir. Dağılmış şəhərlərə baxdığımızda onların çox əhəmiyyətli bir hissəsinin çox zəif bir yerdə inşa edildiyini görürük. Zəif torpaq zəlzələ dal-

ğalarını gücləndirir və onları binalara ötürür.

Həm də uzun müddətdir bu bölgədə zəlzələ baş vermirdi. Bu fayda sonuncu zəlzələ 1513-cü ildə baş verib. Yeni, 510 ildir ki, burada enerji toplanılırdı. Nəticədə də sonda belə bir miqyasda təbii fəlakət baş verdi”, -deyə o, bildirib.

Yaponiyalı professor Toda Şinjin bildirib ki, Türkiyədə baş verən zəlzələ dünyanın quruda baş verən ən böyük zəlzələlərinə biridir.

Onun sözlərinə görə, bu böyüklükdə zəlzələlər min ildə bir dəfə müşahidə olunur: “Türkiyədə baş verən zəlzələ dünya tarixində böyük iz buraxdı. Dünyada belə bir zəlzələ, dəyi-

şiklik və qırılma yalnız min ildə bir dəfə olur. Türkiyədəki zəlzələnin buraxdığı enerji Yaponiyada baş verən Kobe zəlzələsindən 15 dəfə çoxdur”.

Daha əvvəl Türkiyədə araşdırmalar aparən Şinjin bu zəlzələnin Çində Siçuan, Alyaska, Yeni Zelandiya və Tibetdəki zəlzələlərdən daha böyük və daha şiddətli olduğunu deyib. Şinjin fevralın 6-da Kahramanmaraşda ard-arda baş verən iki zəlzələnin bir-başaya yaşayış məntəqələrində baş verməsinə xüsusi diqqət çəkib.

Əyləncə səhifəsi

Selçuk Bayraktardan zərərçəkənlərə 1,8 milyardlıq yardım...

“Baykar Makine” şirkəti fəlakət qurbanlarının daimi sığınacaq ehtiyaclarını həll etmək üçün AFAD ilə koordinasiyalı şəkildə min ev bağışlayacaqlarını açıqlayıb.

Selçuk Bayraktar yayımladığı videoni açıqlamasında “BAYKAR şirkəti olaraq min ev bağışlayırıq”, -deyə bildirib.

Baykar İdarə Heyətinin sədri və Texnologiya Lideri Selçuk Bayraktar, şirkətin sosial media hesablarında paylaşdığı videoda bunları deyib: ““Baykar Makine” şirkəti olaraq, problemin həlli üçün AFAD ilə koordinasiyalı şəkildə 1000 ev bağışlayaraq #Mənzil Səfərbərliyinə başlayırıq. Ümumi yardım məbləğimiz 1 milyard 855 milyon TL-dir. Yaralarımızı birlikdə sağaldacağıq. Bölgədəki təcili sığınacaq ehtiyacını da dəstəkləmək üçün “BAYKAR Konteyner Şəhəri”ni işə salırıq. Zəlzələ qurbanı olan qardaşlarımız evləri təhvil verilənə kimi, burada yaşaya biləcəklər. Bu çətin günləri birlikdə keçəcəyik”.

Nobel Sülh Mükafatı laureatı Türkiyədə 50 ev tikəcək

Yəmən vətəndaşı, ictimai fəal, Nobel Sülh Mükafatı laureatı Təvəkkül Karmanın başçılıq etdiyi “Tawakkol Karman Foundation” Türkiyənin Kahramanmaraş şəhərində zəlzələdən zərərçəkənlər üçün 50 ev tikəcəklərini bildirib.

Türkiyə KİV-ləri xəbər verir ki, bu barədə fondan bildirilib. Məlumatla görə, Yəməndə “Belqees” TV-yə müəssisə verən xanım Karman tikiləcək evləri yəmənliyə Türkiyə ilə həmrəyliyini göstəricisi olduğunu deyib.

O, binaların AFAD-ın vasitəsilə tikiləcəyini də bildirib.

Qeyd edək ki, Təvəkkül Karman 1979-cu il fevralın 7-də Yəməndə anadan olub. O, Yəməndəki inqilabın beynəlxalq ictimaiyyət üçün siması sayılır. Onu Yəmən xalqı “Dəmir qadın” və “İnqilab anası” adlandırıb. T.Karman 2011-ci ildə Ellen Conson Sirlif və Leymah Qbovi ilə birlikdə Nobel Sülh Mükafatını alıb. O, Nobel Sülh Mükafatını alan ilk yəmənli, ilk ərəb qadını, həmçinin bu mükafatı alan ikinci müsəlman və ən gənc qadın olub. T.Karman yəmənli jurnalist, siyasətçi və uzun müddət Əl-İslah Partiyasının üzvüdür. 2005-ci ildə yaradılmış “Zəncirsiz Jurnalistlər” qrupunun həmtəsisçisidir. 2012-ci ildə Türkiyə vətəndaşlığını qəbul edib və Təvəkkül Karman adını alıb.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnilir və “Futbol+ servis” mətbəəsində çap edilir.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

FHN məhşur yaşayış kompleksində tikintini dayandırdı

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyi və Dövlət Yanğın Nəzarəti Xidməti tərəfindən respublika ərazisində tikinti və yanğın təhlükəsizliyi normalarına riayət olunması ilə bağlı birgə tədbirlərin həyata keçirilməsi davam etdirilir.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, Bakı şəhəri, Xətai rayonu, A.-Cəlilov küçəsi, 27A ünvanında yerləşən "Park Azure" kompleksində istismarda olan çoxmərtəbəli yaşayış binasının qeyri-yasayış təyinatlı mərtəbələrində tikinti və yanğın təhlükəsizliyi normaları pozulmaqla yenidənqurma işlərinin aparılması haqqında bina sakinlərindən müraciət daxil olub.

Daxil olmuş müraciət əsasında aparılmış qanunsuz yenidənqurma işləri dayandırılaraq, bu işlərin binanın dayanıqlığına, möhkəmliyinə və yanğın təhlükəsizliyinə təsiri ilə bağlı Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Əməliyyat-İstintaq İdarəsi, Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyi və Dövlət Yanğın Nəzarəti Xidməti tərəfindən araşdırmalara başlanılıb.

Bakıda 423 min dollarlıq mənimləmə faktı...

Bakıda şirkətin 423 min dollarını mənimləməkdə təqsirləndirilən Nelli Fabriçnayanın cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə iclası keçirilib. Hakim Faiq Qəniyevin sədrlik etdiyi prosesdə cinayət işi materialları üzrə sənədlərin tədqiqi mərhələsi davam etdirilib.

Məhkəmə tərəfindən təqsirləndirilən şəxsə ifadə vermək təklif olunub. O, isə öz növbəsində ifadə verməkdən imtina edib. Belə olan halda isə məhkəmə onun ifadəsini özü elan edib. İş materiallarından məlulub ki, işin Bakı şəhəri Baş Polis İdarəsində istintaqı gedərkən Nelli Fabriçnaya zərərçəkmiş Əfqan Zeynalovun səyfindən 700 min manat götürdüyünü etiraf edib.

Bildirib ki, o puldan 300 min manatı Mehriban adlı xadiməyə, 120 min dollarını isə sevgilisi Rauf tərəfindən şantaj olunduğuna görə ona verdiyini deyib.

Eyni zamanda Mehriban verdiyi 300 min manatın hara xərcləndiyinin mənbələrini də göstərib. N.Fabriçnaya onu da söyləyib ki, Mehribanın məsləhəti ilə Əfqan Zeynalovu zərərçəkmiş N.Fabriçnaya Əfqan Zeynalovun səyfindən oğurladığı pulları geri qaytarmaq üçün ona qəbz verərək 19 iyul 2020-ci ilə kimi qaytarmağı öz öhdəsinə götürüb.

Məhkəmənin növbəti iclası fevralın 20-nə təyin edilib. İttiham aktına əsasən, 2018-ci ildə N.Fabriçnaya Ə.Zeynalovun şirkətində kadrlar şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləyib. Zərərçəkmiş N.Fabriçnaya inandığından müəyyən işlər görmək üçün qadına etibarnamə verib, həтта onun evindəki səyfe pullar qoyub.

İttihamda göstərilir ki, N.Fabriçnaya səyfdən ümumilikdə 423 min dollar pulu götürərək mənimləmişdir. O isə həmin pulların bir hissəsini şirkətin xadiməsi olan Mehriban Atakişiyeva adlı qadına kömək məqsədilə verib, bir hissəsini isə özünün keçmiş sevgilisi olan Raufa təqdim edib.

Zərərçəkmiş Ə.Zeynalov Birinci Qarabağ müharibəsi əlidir. O, iddia edib ki, N.Fabriçnaya mənimləmə əməllərini ört-basdır etmək üçün onu zərərçəkmişdir.

Nazirlik milyonluq yeyintiləri üzə çıxardı, sənədləri DTX-ya göndərdi

Dövlət Maliyyə Nəzarəti Xidmətinin mərkəzi aparatı və onun regional maliyyə müfəttişlikləri tərəfindən iş planlarına əsasən 2022-ci ildə 71 təşkilatda aparılmış yoxlamalarla aşkar olunan 5.081,1 min manat məbləğində artıq və əsassız ödənişlərin 1747,7 min manat hissəsinin yoxlamaların gedişində və yoxlamalardan sonrakı dövrdə təqsirkar şəxslər tərəfindən dövlət büdcəsinə ödənilərək bərpası təmin edilib.

Maliyyə Nazirliyindən verilən xəbərə görə, həmin nəzarət obyektlərindən 2 təşkilat üzrə aşkar olunan 2811,4 min manat məbləğində nöqsanlara hüquqi qiymət verilməsi üçün yoxlama materialları Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinə göndərilib.

ELAN

2014-2015-ci ildə Lənkəran şəhər, V.Əliyev adına 4 nömrəli humanitar təmayüllü məktəb-liseyi bitirən Ağazadə Nurlan Əliheydər oğluna verilən A 468880 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

"Son vaxtlar yayılan virusa qarşı "system" vurdurmaq olmaz"

“Virus infeksiyasının II dalğası artıq sönmək üzrədir. Davamlı yüksək temperatur, güclü əzələ-oynaq ağrısı və sürətkli öskürək - bunlar dalğaya xas əsas klinik əlamətlərdir. Lakin ikili ağırlaşma və aşağı tənəffüs yollarının fəsadlaşma riski, praktik olaraq müşahidə edilmir. Odur ki, diaqnostikada səhvə yol verilməməlidir. Yəni, antibiotik və antiviral preparatlardan, xüsusən insanlar arasında "sistem" adlandırılan mürəkkəb tərkibli venadaxili inyeksiyalardan istifadə olunmamalıdır. Əks hal, immunitetin geridönməz süstlüyü və viral infeksiyaların növbəti sıçrayışları zamanı ağır və bərpaolunmaz nəticələrə səbəb ola bilər”.

Bunu tibb elmləri doktoru, professor Musa Qəniyev son vaxtlar ölkədə yayılmış xəstəliklə bağlı özünün "Facebook" səhifəsində yazıb.

O, bildirib ki, viral infeksiyada gözəlinən üçüncü - sonuncu dalğa, fevralın üçüncü ongünlüyünə təsadüf etməlidir: "Bu dalğa dinamik gedişli olub, Bahar bayramında sönmə mərhələsinə qədəm qoyacaq. Üçüncü dalğa yüksək kontagiozluq, daha mülayim gediş, 2-3 gün davam edən subfebril və qismən febril temperatur, yəni yüngül soyuqlama əlamətləri ilə özünü göstərməlidir”.

M.Qəniyevin sözlərinə görə, viral infeksiyada növbələşən sıçrayışlar, fəslə dəyişikliyə əlaqədar olaraq, pandemiya qədərki illərdə də müşahidə edilib və gələcəkdə də ediləcək.

"Bu təbiətin dəyişməz qanunudur. Bu halın həzrət yolu xoluxmada insanları qorxudan yeganə fərqi, klinik gedişinin nisbətən ağır, sağalma müddətinin isə uzun çəkəməsidir", - tibb elmləri doktoru deyib.

Professor xəstəliyin uzun sürməsinin səbəblərini açıqladı

ru deyib.

O, səbəbləri belə sıralayıb:

"Birincisi, pandemiya dövründə tətbiq olunmuş uzunmüddətli sərt karantin;

İkinci ən mühüm səbəb isə, COVID 19-la bağlı son 3 ildə insanların beyninə yeridilən ölüm qorxusudur. Bu stress hali, tək virusa yoluxma deyil, həm də əksər xəstəliklərin artması və ölümün çoxalmasına səbəb oldu. Çünki intensiv stress, qanda kortizolun miqdarını kəskin artırır.

Paralel olaraq, böyrəküstü vəzin beyin maddəsindən "simpatin" in ifrazı sürətlənir. Stress hormonu olan kortizol, limfositlərə aktivlik və toxuma makrofaqlarını inaktivləşdirmək, eləcə də T-killerləri neytrallaşdırmaqla, immunitetini zəiflədir. Simpatinin tərkib komponenti olan və 85:15 faiz nisbətində dəyərləndirilən adrenalin-noradrenalin nisbəti, visseral orqanların ekstremal fəallığına səbəb olur, limfositlərdə oksigen aclığı törədərək, onların lokal sahədə ölümünü törədir.

Kortizol və simpatinin summativ təsiri, son olaraq, immunitetin total süstləşməsinə törətdiyindən, təkə virusa yoluxma deyil, həm də hipertenziya, infarkt, insult, astma, 12 barmaq bağırsaq xorası, onkoloji xəstəliklər, xüsusən süd vəzinin xərçəngi və bir çox genikoloji xəstəliklərin artımına səbəb olur. Necə ki, hazırda Biz də bunun əsiriyə. Musa Qəniyev sonda qeyd edib ki, immunitətdə yaranan süstlük və inertlik halı, günəşin ekliptik vəziyyətində ardıcıl baş verəcək növbəti iki- yay və qış "gündönümündən" sonra tam bərpa olunacaq.

"Yeni qorxu, gərginlik və stressə heç bir əsas yoxdur", -professor vurğulayıb.

MTN generallarının əmlakları niyə qaytarılıb?

Akif Çovdarov və Sübahir Qurbanovun əmlaklarının müsadirədən azad olunması ilə bağlı Ali Məhkəmənin sədrindən açıqlama

Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN) generalları Akif Çovdarov və Sübahir Qurbanovun əmlaklarının müsadirədən azad olunması ilə bağlı qərarlara münasibət bildirib.

Ramiz Rzayev APA-ya açıqlamasında deyib ki, sözügedən əmlaklar qanunun tələbinə uyğun olaraq müsadirədən azad olunub. Yəni, qeyd olunan əmlakların cinayət yolu ilə əldə olunmadığı və cinayətdə iştirakı olmayan şəxslərə məxsus olduğu sübut edilib:

"Bu kimi hallarda istintaq orqanı tərəfindən müəyyən olunmalıdır ki, üzərinə həbs qoyulan əmlaklar oğurluq pulla alınıb, yoxsa şəxsin hər hansı qohumuna məxsusdur. Nə cinayət olursa olsun, biz qərar qəbul edərkən qanunu rəhbər tuturuq. Kimliyindən asılı olmayaraq, qanun qarşısında hamı bərabərdir. Biz dəyə bilmərik ki, bu Çovdarovdu, bu başqasıdır, ona qanunu tətbiq etməyək. Mənim üçün nə fərqi var, Çovdarov, Qurbanov, ya

da Məmmədov. Biz gərək qanunu düzgün şərh edək, birinə qarşı bir cür, digərinə başqa cür edə bilmərik. Dediym kimi, biz qərar qəbul edərkən qanunu rəhbər tuturuq”.

Qeyd edək ki, Ali Məhkəmənin qərarına əsasən, keçmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN) Energetika və Neqliyyat Sahələrində Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin sabiq rəisi, general-mayor Akif Çovdarovun cinayət işinin müsadirə olunmuş əmlaklar hissəsi yeni baxışa qaytarılıb.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə

yenidən araşdırılan iş üzrə 2022-ci ilin dekabrın 28-də qərar elan olunub. Qərara əsasən, Akif Çovdarovun yaxınlarının adına rəsmiləşdirilmiş 30 milyonluq əmlak xüsusi müsadirədən azad olunub.

Bundan başqa, bir neçə gün əvvəl keçmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Transmilli Mütəşəkkil Cinayətkarlığa qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin sabiq rəisi, general-mayor Sübahir Qurbanovun cinayət işi üzrə müsadirə olunmuş bir neçə əmlak sahiblərinə geri qaytarılıb.

Mən binəva yazanda ki, ölkədə bütün gəlirli sahələr ellik zəmanətlə bir-birilərinə bağlı olan marodyorların, canilərin əllərindədir, bəziləri məndən inci yirdilər. Tənə vuran da vardı, a kişi, on illər boyu bu iqtidarı müdafiə eləmişən, bəs indi nə baş verib? Açıq, elə murdar əməllərin sahibi olmuşam ki, azğınlar, nakəslər üçün hər şeyi edib, sonra da özünü bilməzliyə, görməzliyə vuran iqtidara tərifi söyləmək əxlaqsızlıq olardı.

Hamı Talibov sülaləsinin Naxçıvan camaatının başına tənəbəkə oyunu açmasından danışır. Elə faktları açıqlayırlar ki, adam mat qalır. Mətbuat səhifələrində, saytlarda dil-dil ötənlər kimlərdir? Talibovu külli-ixtiyar sahibi etmiş iqtidarın Milli Məclisdə oturduğu “mərd mübarizlər”, tüfeyli “hüquq müdafiəçiləri” və bir neçə dil pəhləvanı. Bunlardan, Mirzə Cəlil rəhmətlik demişkən, soruşan yoxdur ki, ay əbləhlər, on illər ərzində siz hansı cəhənnəmdə idiniz? Bəziniz gündə prezidentlə də görüşə bilirsiniz, yəni içində bir qeyrət yiyəsi tapılmadı ki, ona Talibov bandasının “savab” əməlləri barədə iki kəlmə desin?

Zəndi-zəhləm getdiyi bir hüquq “müdafiəçisi” qəzetlərin birində buyurur ki, Naxçıvanda 50 kq pomidorun müqabilində adamı hara gəldi buraxıblar. Yəni Talibova məxsus dükan-dan pomidor, xiyar al, sərhəd üzünə açıqdır. İndi mənim sözüm bir neçə vedrə pomidor-xiyarın müqabilində bütün sərhəd sistemini hörmətdən salanlarla deyil, belə rüsvayçılığı görüb biganə, laqeyd qalan tüfeyli məmur sürüsünədir. Dövlətin nüfuzunu on-on beş vedrə pomidor-xiyara satanlara görəsən neçə “imperial” vermək lazımdır ki, onlar qədim Naxçıvanı hərraca qoysunlar?

İllər bu minvalla ötüb, bunların qeyrət damarları indi qalıxıb. İllər boyu müti, qulağı sırğalı qulam kimi durmaq onlara əl verib, lazım gələndə sədaqətlerini primitiv mədhiyyələrlə sübuta yetirə biliblər. Sözü kişi kimi üzə şax deyən dövlətin qeyrətini çəkənləri isə iqtidar, görünür, heç yaxına buraxmadığı da lazım bilməyib.

Türkiyədə baş vermiş dəhşətli zəlzələ bizim memurları da xabi-qəflətdən oyadıb. Amma çox gecdir. Təkcə mən yox, neçə-neçə məsələnin nə

Bu unutqanlıqla uzağa gedə bilməyəcəyik

yerdə olduğunu bilənlər dəfələrlə mətbuatda bildirmiş ki, Bakıda çox binalar heç iki balıq zəlzələyə davam gətirməyəcək. Xətai rayonunda İbrahim Mehdiyev 8 il, Razim Məmmədov düz on iki il bəylərbəyi, yeni icra başçısı rolunu oynadılar. Ulu Öndərin vaxtilə dediyi bu sözləri çoxu unutmayıb: “Bir ağac kəsildəndə elə bilirəm ki, qolumu kəsirlər!” Məhz onun respublikaya rəhbərlik elədiyi illərdə Xətai rayonunun böyük əraziləri yaşıllığa qərq oldular. Bəzi yerlərdə əsl tutaş meşələr yaranmışdı. İbrahim Mehdiyevin yanında azca da olsa qanun qorxusu vardı, o qədər də əndazədən çıxmırdı. Razim Məmmədov üçünsə qanun, dövlətin nüfuzu, ictimai rəy mənasız anlayışlar idi. Yaşıl terror başladı, nə başladı! Onu görürdün ki, bir gecədə 12-20 ağac kəsilir, səhəri bir dükan zühur edir. Etiraz, qəzəb dolu məqalələrin sayı hesabı yox idi, camaat nələr yazmırdı? Həyasızlıq o yerə çatmışdı ki, bəzi yerlərdə səkilər belə dəyər-dəyməz iş-bazlara satılırdı.

Sübutlarla, faktlarla danışdıq, di gəl heç kimin vecinə deyildi. Axırda bir gün bizlərə eşitdirdilər ki, özünü yormayın, Razim ağa Ramiz Mehdiyevin dəstəsinə, heç nə edə bilməyəcəksiniz. Ən dəhşətli on minlərlə ağacın kəsilməsi deyildi, pulgir canilər on minlərlə insanı ölüm təhlükəsi qarşısında qoymuşdular. O bina qalmadı ki, onun zirzəmisinə, alt mərtəbələrinə əl gəzdirməsin, əsas beton dayaqqlar dağıdılır, daşıyıcı konstruksiya sökülürdü. Böyük yaşa-

yış binalarının seysmik təhlükəsizliyi sıfıra endi. Sakinlər onu gördülər ki, küçədən adı maşın da keçəndə neçə mərtəbəli bina payız yarpağı kimi əsir. Bu artıq bağışlanılası cinayət deyildi. Mənfur işbazlara nəyin bahasına olursa olsun boş sahə lazım idi ki, bizneslərini qursunlar.

Rəiyyəti susdurmağın yolu çoxdan tapılıb, iqtidara yaxın qəzetlərin birində vəzifəli dələduz barədə material çap olunur. Bəs bu mürtəd bu qədər oğurlayıb, bu qədər talan edib, filan yerdə bu qədər mülkü var və s. Sadəlövh insanlar bir az “nırç-nırç” edəcək, beş-on gün deyəcəklər və sonra da hər şeyi unudacaqlar. Bizim müzəffər Prezident iftixarla son illərdə ərsəyə çatmış gənclərimizdən danışır...

Bütün varlığımla əminəm ki, Allah eləməsin, sabahları ya vələlədən, ya zəlzələdən binalar yerlə yeksan olub insanlar məhv olanda Ramiz Mehdiyev bandasının bir üzvünə söz deyən olmayacaq. Millətin nifrət dolu baxışları altında kaşanələr ucaldıb milyonlar qamarlamış hansı vampirə güldən ağır söz deyilib ki?

Rəiyyəti susdurmağın yolu çoxdan tapılıb, iqtidara yaxın qəzetlərin birində vəzifəli dələduz barədə material çap olunur. Bəs bu mürtəd bu qədər oğurlayıb, bu qədər talan edib, filan yerdə bu qədər mülkü var və s. Sadəlövh insanlar bir az “nırç-nırç” edəcək, beş-on gün deyəcəklər və sonra da hər şeyi unudacaqlar. Bizim müzəffər Prezident iftixarla son illərdə ərsəyə çatmış gənclərimizdən danışır. Nə olardı, hörmətli Prezidentimiz Vətən yolunda hər əzaba dözən, müharibədə

Niyə boynumuza almırıq ki, millətin başına it oyunu açmış namərdlərin qabağına bir terrorist də çıxarda bilməmişik...

şikəst olan, yaraları sızıldayan qeyrətli oğullara acıq verən tüfeyli sürüsündən də iki kəlmə danışaydı. Bakının ən cah-cə-

sən. Elə bilirsiniz, yalan deyirəm, mənim başıma Ramiz Mehdiyevin əmrilə belə oyun açılar. Məqsəd bandasının bir üzvündən diqqəti yayındırmaq idi... Yaxşı oldu qeyrətli hakim tapıldı, o da mündirin şərəfini qorudu və bu miskin məzhəkəyə son qoyuldu.

...Qərbi Azərbaycan söhbəti gec də olsa gündəmə gəldi. Hamı ermənilərin amansızlığından yana-yana danışır. Amma bir nəfər yoxdur ki, on minlərlə didərginin içindən çıxmış beş-on xalq intiqamçısından danışsın. Nə Ermənistanın iç mahallarına çəkilərək partizanlıq edən olub, nə də göz qabağında gəzən tanınmış cəlladları bir-bir dənləyən igid qisasçı. Niyə boynumuza almırıq ki, millətin başına it oyunu açmış namərdlərin qabağına bir terrorist də çıxarda bilməmişik. Yəni erməni terroristlərinin əməllərini salın. Bunlar düşmən saydıqları türklərin neçə-neçə adlı-sanlı xadimini Avropa şəhərlərində qətlə yetirmədilər? Bu mövzuda daha danışmaq istəmirəm. Açıq danışacağam, düşməni o yana qoyub üstümə düşəcəklər, ay haray, qoymayın, bu bizim qəhrəmanlığımıza şəkklə gətirir. Bəli, şəkklə gətirirəm, otuz il ərzində Bakıda şad-xürrəm yaşayan on minlərlə erməninin, ya da rusun birinin burnu qanayıb, onlara güldən ağır söz deyən olub?

Firuz HAŞIMOV

Eldar SABİR

İndi qanlı-bıçaq döyüşünə qalxmağın vaxtı deyil...

Onların istəyi təkə hakimiyyəti minimsəmək yox, həm də xalqı üz-üzə qoymaqdır...

Türkiyə çalxalanır, təbii fəlakətin xalqa gətirdiyi müsibət, dağıntılar altından çıxarılan on minlərlə insanın ölümü, hələ bundan sonra itkilərin daha nə qədər olacağını heç kimin deyə bilməyəcəyi bir zamanda bəzi qüvvələrin bu açıdan siyasi fayda götürmək kimi yaramaz plan və məqsədlərinin son dərəcə xain və riyakar bir həlqədə birləşməsinə diqqətdən kənarda saxlamaq olmaz.

Onların istədiyi təkə hakimiyyəti minimsəmək yox, aranı qarışdırıb xalqı üz-üzə qoyaraq Türkiyənin siyasi dayaqlarını zəlzələyə oxşar dəhşətli bir dağıntılar ölkəsinə çevirməkdən ibarətdir. Vəziyyət o həddədir ki, ölkədə vətəndaş müharibəsi hər an başlaya bilər. Bəli, burada başqa bir təhlükəli meylin olacağı da istisna deyildir.

Hadisələrin gedişat göstərir ki, Türkiyə hakimiyyətinə qarşı bu qalxınmada dəhşətli zəlzələ nəticəsində məhv olan, ailəsini, çoluq-cocuğunu itirmiş insanların bədbəxtçiliyi üzərində qurulan dramadan güclü Türkiyəni həzm edə bilməyən daxil-dəki qara qüvvələrlə yanaşı, bəzi xarici qüvvələrin olduğu da şübhə altındadır. Ola bilsin ki, hətta bu çox təhlükəli oyunun içərisində zəlzələdən acılıq çəkmiş əhəliyə yardımlar göstərən müəyyən xarici təşkilatların fəaliyyətinin görünməz tərəfləri də mövcuddur. Çox yəqin ki, bunların araşdırılmasına ciddi ehtiyac duyulacaq.

Bunun öhdəsindən Türkiyənin xüsusi xidmət orqanlarında çalışan təcrübəli, peşəkar əməkdaşlarının gələ biləcəyinə inanıram. Fəqət, içimdəki sarsılmaz inama görə Türkiyə dövləti və xalqı bu acı fəlakətə təslim olmayacaqdır. Türk milləti son hesabla evini, ocağını itirmiş qardaşlarımızın bu müsibətli həyatını dərinəndən anlayır. Sadəcə, zaman gərəkdir ki, 13 milyonluq əhalisi olan bir ərazidə dağıntıların geniş miqyasını diqqətə almaq gərəkdir. İndi müxalifət-iqtidar deyib qanlı-bıçaq döyüşünə qalxmağın vaxtı deyil. Adətən, bu cür vəziyyətlərdə insanlarımız bir-birinə daha sıcaq qayda da yanaşır, biri digərinin dərdinə, əzabına qatlaşır. Mən cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın göz yaşları içərisində boğulduğuna baxa bilmirdim. Adamı dərd qocaltdı... üç günün içərisində. Millətin kədər və hüznü onun gözlərinə çöküb!

Dünən ADP İdarə Heyətinin Ölkədə və regionda baş verən bir sıra ictimai-siyasi hadisələrin müzakirəsinə həsr olunan növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hurriyyet"ə verilən məlumata əsasən, toplantıda bir daha qardaş Türkiyədə baş verən zəlzələ və onun yaratdığı nəticələr ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Müzakirələrdə bu zəlzələdən Azərbaycan xalqının dərin sarsıntı keçirdiyi ifadə olunub, bir daha qardaş Türkiyə dövlətinə və zəlzələ nəticəsində həyatını itirənlərin yaxınlarına və əzizlərinə başsağlığı verilib.

"Bu, qardaşlıq nümunəsidir!"

ADP Azərbaycanın Türkiyəyə yardımını iki dövlət arasındakı münasibətlərin ən yüksək səviyyəyə qalxdığının təzahürü kimi dəyərləndirir

Türkiyədə zəlzələdən ziyan şəkmış insanlara Azərbaycan xalqının və dövlətinin yardım kampaniyasını yüksək qiymətləndirən müzakirə iştirakçıları bu kampaniyanı qardaşlığın nümunəsi və iki dövlət arasındakı münasibətlərin ən yüksək səviyyəyə qalxdığının təzahürü kimi dəyərləndirib.

İdarə Heyəti Azərbaycan Xarici İşlər Naziri Ceyhun Bayramovun Türkiyədə baş verən zəlzələ bölgəsinə səfərini də təqdir edib, eyni zamanda ölkə başçısı İlham Əliyevin zəlzələ bölgəsinə səfərinin təşkil olunmasını da məqsədemüvafiq hesab edib.

İdarə Heyəti Türk Dövlətlər Birliyinin vahid fəvqəladə hallar qüvvələrinin və humanitar yardım fondunun yaradılmasının vacibliyini qeyd edərək, türk dövlətlərini bu istiqamətdə addımlar atmağa çağırıb.

İdarə Heyəti Türkiyədə baş verən zəlzələdən Azərbaycan dövlətini nəticə çıxarmağa çağıraraq, seysmik aktiv zonalarda tikinti işlərinin aparılmasının standartlara uyğun şəkildə həyata keçirilməsinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsinin, bu sahədə korrupsiya hallarına qarşı ən sərt tədbirlər görülməsinin va-

cibliyini bildirib.

İdarə Heyəti Türkiyədə baş verən zəlzələdən sui-istifadə edərək bəzi xarici qüvvələrin Türkiyə dövlətinə qarşı çirklil oyunlar qurmaq cəhdlərinə də diqqət çəkib, baş verənlərdən narahatçılığını ifadə edib və bütün türk dövlətlərini həmin təhlükələrə qarşı Türkiyə dövləti ilə vahid mövqedən çıxış etməyə çağırıb.

İdarə Heyəti İranın Ermənistandakı səfirinin təmsil etdiyi ölkə ilə Ermənistanın "Zəngəzur dəhlizi"nin açılmasına imkan verməyəcəkləri ilə bağlı verdiyi bəyanata da münasibət bildirib. ADP bu açıqlamanı qətiyyətlə pisləyərək, "Zəngəzur dəhlizi"nin açılmasının Azərbaycan-Ermənistan arasında olan bir məsələ olduğunu qeyd edib, İran səfirinin bu tipli açıqlamasını beynəlxalq hüquq normalarına zidd olaraq başqa dövlətlərin daxili işlərinə qarışmaq cəhdi kimi dəyərləndirib.

İdarə Heyəti son zamanlar Azərbaycan-Ermənistan sərhədinə, o cümlədən Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti nəzarət etdiyi Azərbaycan ərazilərinə əlavə olaraq beynəlxalq müşahidəçilərin yerləşdirilməsi istiqamətində Ermənistan

tərəfinin yürütdüyü diplomatik cəhdlər ətrafında da müzakirələr aparıb. Müzakirələrdə ötən dövrlərin təcrübəsi nəzərə alınaraq qeyd olunub ki, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin yoluna qoyulmasında üçüncü bir tərəfin iştirakı bu problemin həllinə mane olacaq, problemlərin daha da dərinləşməsinə və kənar güclərin regionda öz maraqlarının təmin edilməsi istiqamətində qurduqları oyunlara xidmət edəcək və nəticə etibarilə bölgədə davamlı sülhə nail olmaq mümkün olmayacaq.

İdarə Heyəti eyni zamanda Ermənistan hakimiyyətinin son zamanlar Avropa və Qərblə münasibətlərinin qurulmasından dolayı Rusiya ilə münasibətlərinin kəskinləşməsinə də müzakirə edərək Azərbaycanın Rusiya və Ermənistan arasında siyasi oyunlarda istifadə edilməsinə imkan verilməməsinin vacibliyini bildirib.

İdarə Heyəti Rusiya-Ukrayna müharibəsinin son durumunu da müzakirə edib. Müzakirələrdə bu dağıdıcı müharibənin hər iki tərəfin strateji maraqlarının təmin edilməsi ilə (Rusiyanın Ukraynanın işğal etdiyi bütün ərazilərdən çıxması, Ukraynanın isə öz ərazisində Rusiyaya qarşı hər hansı təhlükəli hərəkətlərə yol verməməsi) daha tez bitməsinin vacibliyi qeyd olunub.

İdarə Heyətində həbsdə olan ictimai fəal Bəxtiyar Hacıyevin keçirdiyi aclıq aksiyası da müzakirə edilərək onun səhətində baş verən problemlərdən narahatçılıq ifadə edilib.

ADPi ölkədə milli həmrəyliyin qorunub saxlanılmasının vacibliyi və milli problemlərimizin həllinin asanlaşdırılması baxımından hakimiyyəti VIP sədri Əli Əliyevin, ictimai fəallar Bəxtiyar Hacıyevin, Abid Qafarovun, İlham Aslanoglu-nun və digər siyasi məbusların azad olunması, insan hüquq və azadlıqlarının bərqərar olunması istiqamətində addımlar atmağa çağırıb.

Hazırladı: KƏNAN

Dünyanın ikinci qaz ehtiyatına malik ölkəsində mavi yanacaq qıtlığı

Onilliklər boyu yanlış idarə olunan strategiyalar İranı təbii qazdan hədsiz dərəcədə asılı vəziyyətə salıb və ölkənin enerji təhlükəsizliyi risk altındadır...

əleyhinə nümayişlərə yeni səbəb əlavə edərək, səpələnmiş halda etirazlar keçirdilər. Bu arada, elektrik enerjisinin istifadəsinin artması elektrik şəbəkələrini alt-üst etdi, mazut və heyvan peyini kimi çirkləyən yanacağın yandırılması havanın çirklənməsinin artmasına səbəb oldu.

"Son bir neçə gün ərzində temperatur -20 dərəcəyə çatanda... biz insanlara kerosin və ya maye neft qazı verə bilmədik" deyə yarı rəsmi "ILNA" xəbər agentliyi ölkənin cənub-şərq Sistan-Belucistan əyalətindən deputat Məhəmməd Sərqəziyə istinadla bildirib. Keçən ay isə deputat demişdi: "Şərait o qədər çətin idi ki, kəndlərdə odun və heyvan nəcisləri yandırıldılar".

Sosial media istifadəçiləri soyuq havanın ortasında İranın bir çox bölgəsində qazın kəsilməsi ilə bağlı çarəsizliyin şəklini çəkib. Videolar ölkədə yemek bişirmək və digər məişət ehtiyacları üçün qablaşdırılmış balon qazı doldurmaq üçün gözləyən istehlakçıların uzun növbələri, dondurucu sinif otaqlarında yorğan-döşəklə yığılmış gənc tələbələr göstərilir. Qəzəbli iranlıların ləvazimat çatışmazlığına etiraz etmək üçün küçələrə çıxması və elektrik qızdırıcıları tələb etmək üçün yardım ofislərinin qarşısında toplaşdığı da digər görüntülərdə ortaya çıxıb.

Lakin iranlılar və müşahidəçilər bu qədər böyük təbii qaz ehtiyatlarına malik bir ölkənin belə bir vəziyyətdə özünü necə təmin edə biləcəyinə inamsız olsalar da, ekspertlərin sadə cavabı var idi: onilliklər boyu yanlış idarə olunan strategiyalar İranı təbii qazdan hədsiz dərəcədə asılı vəziyyətə salıb və ölkənin enerji təhlükəsizliyi risk altındadır.

Vəşinqtonda yerləşən enerji strateji və Corc Meyson Universitetinin professoru Umud Şokri deyib: "İran dünyada ikinci ən böyük təbii qaz ehtiyatına malikdir. Ancaq yüksək daxili istehlak, yanlış idarəetmə, sanksiyalar, maliyyə resursları və yüksək inkişaf etmiş texnologiya çatışmazlığı səbəbindən bu kapitaldan səmərəli istifadə edə bilmədi".

Şokri "Azadlıq Radiosu"na verdiyi yazılı şərhində deyib ki, böyük ehtiyatlarına baxmayaraq, İran 2011-ci ildə Türkmənistanla çoxillik enerji bəhdərini həll etməkdən ötrü qaz tədarükü üçün "ağız açandan" bəri təbii qazın xalis idxalçısıdır.

Lakin əlavə qaz İranın dünyanın ilk beş təbii qaz istehlakçısından biri statusuna "yaraşmır". Bu qışda qaz

çatışmazlığı gündə 300 milyon kubmetrə qədər yüksəlib və daxili hasilat azaldıqca, köhnəlmiş infrastruktur pisləşdikcə və İran vəziyyəti dəyişmək üçün ehtiyac duyduğu xarici investisiya və texnologiyayı əldə etmək üçün mübarizə apardıqca kəsir daha da böyüyür.

Dünyanın ən böyük qaz yatağının - Fars körfəzinin dəniz dibindən 3000 metr aşağıda yerləşən "Cənubi Pars" yatağının istismarı nəticəsində daxili qaz hasilatı son iyirmi ildə xeyli artıdı. Lakin İranın əksər qaz yataqları

rı kimi, "Cənubi Pars" yatağında da hasilatın yeni qazma platformalarının tikintisi olmadan davamlı şəkildə azalacağı gözlənilir.

Şokrinin fikrincə, Qəterin "Cənubi Pars" yatağındakı payı ilə bağlı etdiyi kimi, İran bu cür platformaların tikintisi üçün təcrübəsi olan xarici tərəfdaşla bu gün razılaşma əldə etsə belə, bu, 25 milyard dollara başa gələcək və nəticələri görmək beş il çəkəcək. İranın enerji məsələləri üzrə eksperti Dalğa Xatirəoğlu bildirib ki, ölkədə təbii qazın böyük hissəsi qaz sızması, səmərəsiz elektrik istehsalı, lazımi anbarların və ölkədə qaz saxlamaq üçün texnologiyanın olmaması səbəbindən, üstəlik məşəldə yandırılması nəticəsində israf olunur.

Xatirəoğlunun sözlərinə görə, İran 2000-ci illərin əvvəllərində neft və qaz sektoruna hər il 20 milyard dollara qədər sərmayə qoysa da, bu rəqəm 2016-cı ilə qədər iki dəfə azalıb və o vaxtdan bəri ildə təxminən 3 milyard dollara düşüb.

İran 2015-ci ildə dünya qüdrətləri ilə nüvə sazişini imzaladıqdan sonra enerji sektoruna yeni həyat vermək istiqamətində böyük bir addım atdı. Razılaşmaya əsasən, İranın mübahisəli nüvə proqramını məhdudlaşdırmaq müqabilində İrana qarşı bəzi

beynəlxalq sanksiyalar ləğv edildi. İran bir il ərzində "Cənubi Pars" yatağında bir yeni platformanın daha da inkişaf etdirilməsi və quraşdırılması üçün tələb olunan təcrübə və texnologiyaya malik azsaylı Qərb şirkətlərindən biri olan Fransanın energetika şirkəti "Total" ilə 5 milyard dollarlıq müqavilə imzalamışdı.

Lakin ABŞ 2018-ci ildə nüvə sazişindən çıxdıqca və Tehrənlə işləyən şirkətləri cəzalandıra biləcək sanksiyaları bərpa etdikdə, "Total" layihəni tərk etdi. İran daha sonra "Cənubi Pars" yatağının inkişafı üçün tərəfdaşlıqdan ötrü Çin Milli Neft Şirkətinə (CNPC) müraciət etdi, lakin 2019-cu ildə CNPC də layihədən çıxdı.

Növbəti sırada İranın Qərbin

olduğunu qəbul edən Oci, təbii qaz üçün qiymət artımlarını müdafiə edib, milyonlarla istehlakçının enerji kəsilməsindən xilas olduğunu qeyd edib və ilin sonuna qədər yerli istehsal olunan tədarüklərin ölkənin boru kəmərləri şəbəkəsinə vurularaq daha çox olacağı üçün rahatlaşmanın gələcəyini söyləyib.

Lakin ekspertlər bu cür düzəlişlərin uzunmüddətli həll olmadığını düşünür.

Şokri vurğulayıb ki, İran Mərkəzi Asiya dövlətinə olan borclarını ödəyə bilmədiyi üçün tədarüklər Azərbaycana istiqamətləndirilib və yanvar ayında Türkmənistandan idxal edilən təbii qaz itirilib.

Enerji stratejinin sözlərinə görə, əsas diqqət davamlı inkişafa və İran xalqının iqtisadi rifahının yaxşılaşdırılmasına yönəldilsə də, İranda "prioritet sadəcə göz qorxutmaq və çəkinməkdir".

Şokri deyir ki, Reisi administrasiyası "yaşıl və təmiz enerji" mənbələrinə əsaslanan iqtisadiyyat tələb edən enerji təhlükəsizliyi, enerji diplomatiyası və enerji keçidi haqqında lazımi anlayışa sahib deyil. Onun sözlərinə görə, belə bir keçidin həyata keçirilməsi böyük maliyyə resursları və qabaqcıl texnologiya tələb edir. İslam Respublikasının gərgin xarici siyasəti, nüvə, raket və dron proqramlarının davam etdirilməsi, eləcə də digər ölkələrin işlərinə qarışması İranın enerji sənayesinin cari problemlərini həll edə biləcək lazımi maliyyə və texnoloji resurslara asanlıqla cəlb edə bilmir. Başqa tərəfdən də, Tehran rejimi Rusiyanın silah təchizatçısı kimi çıxış edir...

Molla rejiminin dirənişinə baxmayaraq, sabiq siyasətlərin dəyişikliklər tələb etməsi də gündəmdədir. Belə ki, bazar günü İslam Respublikasının iki keçmiş lideri - eks-prezident Məhəmməd Hətəmi və keçmiş baş nazir Mir-Hüseyn Musəvi açıq şəkildə "dərindən siyasəti dəyişikliklər" tələb ediblər. Musəvi yeni konstitusiyanın işlənilib-hazırlanması məsələsi ilə bağlı azad və ədalətli referendum keçirməyi təklif edir. O deyir ki, hazırkı sistemin strukturu həyat qabiliyyətli deyil. Yədinizə salım ki, Yaşılar Hərəkatının lideri kimi həyatının 12 ilini ev dustaqlığında keçirən Musəvi, "İran və iranlılar əsas xətti Qadın-Həyat-Azadlıq xəttinin izlədiyi köklü dəyişikliklərə möhtacdırlar və köklü dəyişikliklərə hazırdırlar", - deyə deyir.

Putin və Rusiya XİN-nin bu islahatçı klanda da əllərində vasitəçi var, amma ümumilikdə islahatçılar qalib gəlsə belə, İranda Rusiya Federasiyasını yaxşı heç nə gözləmir...

Ülviyyət ŞÜKUROVA

İranda milliyyətçə kürd olan Məhsə Amininin ölümü ilə körüklənən etiraz aksiyaları səngimmiş kimi görünür. Bir tərəfdən molla rejiminin "tarixin zibilliyinə tullanmamaq" üçün xalqa divan tutması, digər tərəfdən də Türkiyədə baş verən zəlzələ İrandakı hadisələri dünyanın gözündən kənara atdı.

İran hakimiyyətinin dirəncliliyinin səbəbinə gəlincə, bunun bəzi çalarları var. Dünya mediasını da "İran diktatorluğu niyə sağ qalmaqda davam edir?" sualı düşündürür. "Arab Gulf States Institute" analitik mərkəzi hesab edir ki, diktatura olan Pəhləvi rejimindən fərqli olaraq, İranın hazırkı hakimiyyəti yüksək dərəcədə institusionallaşmış və bu, respublikanı daha sabit edir.

Bu gün İranda hökumət bürokratiyasından, siyasi təsir, iqtisadi qazancılar uğrunda yarışan hakim elita fraksiyalarından ibarət çoxsaylı güc mərkəzləri var ki, hamısının başı Xamneyiyə bağlıdır. Belə ki, Xamneyi konstitusiyaya ilə möhkəmlənmiş diktator səlahiyyətlərindən yararlanmaqla, qərarların qəbulu prosesinə müxtəlif güc mərkəzlərini və hakim elitaları cəlb edir və yekun hakim kimi çıxış edir. Bu, nəinki daha yaxşı idarəçiliyi təmin edir və sistemi ali rəhbərin səhvlərindən qoruyur, həm də siyasətin uğursuzluğu halında məsuliyyət yükünü və günahı paylaşmağa kömək edir. Yeni başqa söz "hamı gözükölgəli olur".

Digər tərəfdən, rejimin dirənməsində və çökməməsində daxili enerji resurslarının varlığı və bu sferada xarici asılılığın olmaması, ona tətbiq edilən sanksiyalara rəğmən büdcəyə pul gəlməsi, ləqal olmasa da qeyri-ləqal yollarla İranın enerji resurslarını bazara çıxarması kimi faktorlar sadədir. İran dünyanın ikinci ən böyük təbii qaz ehtiyatlarına sahibdir, lakin on ildən artıqdır ki, xalis idxalçı olaraq qalır. Ölkənin ərazisi yetərli qədər enerji resurslarına malikdir, lakin gəlin görək, əslində vəziyyət necədir və enerji ölkəsi olmanın gətirdiyi şərtlər onun durumunu yüngülləşdirirmi?

Sanksiyalar, hakimiyyətin yanlış idarəçiliyi və maliyyə çatışmazlığı Tehran üçün əsas problemlər kimi ortaya çıxıb. Belə ki, hazırda nüvə danışıqları dalana dınsə də, sanksiyalar qüvvədə qaldı və Rusiyanın vəd etdiyi təbii qaz tədarükləri həyata keçirilmədi, yanvar ayında İslam Respublikasına kəskin soyuqlar gəldi, amma İranda əhval-ruhiyyə hələ də nikbin idi.

İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusuna (SEPAH) yaxın olan "Yavan" qəzeti isə, "fransızlar odun almaq üçün pul köçürmələri etdi, almanlar kömürə keçdi, ingilislər pişik nəcisini yandırdı, işveçilər isə bu sərt qışdan sağ çıxmaq üçün yorğanlarla işə gedirlər" ifadələri ilə Avropa ilə məzələ-nərək İranın soyuğa dözməkdə çətinlik çəkməyəcəyini vurğulayırdı.

Amma İranın öz ərazisində havanın temperaturu aşağı düşdükcə və evdə təbii qaza tələbat artdıqca, Tehran hökuməti qaz çatdırmaq iqtidarında deyildi. Bunun əvəzində hökumət rəsmiləri qaza qənaət etməyə çalışdılar, bu da bəzi məktəblərin və ictimai obyektlərin bağlanması səbəb oldu. Daha yüksək qaz qiymətləri və kəsintilərdən qazəblənən vətəndaşlar İranda davam edən hökumət

II Qəhrəmanmaraş və ətraf vilayətlərdə baş vermiş zəlzələ sonrası dünyanın hər yerindən həm hökumətlər səviyyəsində, həm mülki insanlar, həm də humanitar təşkilatlar vasitəsilə Türkiyəyə yardımlar edilir. Türkiyəyə humanitar yardım edən ölkələr arasında xüsusilə Ermənistan, Yunanistan, İsrail diqqət çəkir. Bu ölkələri digərlərindən seçən cəhət heç də onların daha çox yardım etməsi deyil, əksinə Türkiyə ilə siyasi münasibətlərin pis, gərgin və durğun olması ilə bağlıdır. "Hurriyyet" xəbər verir ki, bunu siyasi ekspert Turan Rzayev bildirib.

Onun sözlərinə görə, hazırda ən düşündürən suallardan biri rəsmi Ankaranın bu üç ölkə ilə münasibətlərinin bundan sonra necə olacağıdır: "2010-cu il mayın 31-də baş verən "Mavi mərmərə" hadisəsi sonrası gərginləşən İsrail-Türkiyə münasibətləri hazırda sürətli toparlanma mərhələsinə qədəm qoyub. Türkiyə və İsrailin xarici işlər nazirlərinin 15 ildən sonra qarşılıqlı səfərlər təşkil etməsi, iki ölkə başçıların telefon danışığı etməsi Ankara və Təl-Əviv arasında buzları əritdi. Qarşılıqlı şəkildə səfirliklərin yenidən fəaliyyətini bərpa etməsi ilə de-fakto diplomatik münasibətlər də bərpa edildi. Düzdür, Türkiyə ilə İsrail arasında bir sıra məsələlər hələ də həll edilmədən qalsa da, Təl-Əvivin Türki-

tutulsa da nəticə etibarilə 30 il sonra belə bir hadisə baş verdi və Ermənistan prosesin ardının gəlməyi üçün bütün səylərini artıracaq. İkincisi, Ermənistan Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılmasından bir neçə aspektdə, xüsusilə də Azərbaycan ictimaiyyəti daxilində narazılıq yaratmaq üçün istifadə edir. Belə ki, Ermənistan hakimiyyətinə bağlı teleqram və media resurslarında artıq Azərbaycan ictimaiyyətində qıcıq yaradacaq yazılara, paylaşımlara rast gəlinir. Rəsmi İrəvan bu yolla iki ölkə münasibətlərinə də zərər verməyə çalışır. Lakin daxili auditoriyanı manipulyasiya etmək bir yana, Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılması çətin ki, Bakı ilə Ankara arasında narazılıq yaratsın. Çünki sərhədin açılmasından Azərbaycan tərəfinin xəbəri var və mümkündür ki, iki ölkə başçıların telefon danışığı zamanı bu məsələ ətrafında müzakirələr olub. Türkiyə Azərbaycanın bu məsələdəki həssasiyyətini bilir və buna görə öncədən sərhədin

"Ermənistan Türkiyədəki təbii fəlakətdən öz maraqları naminə istifadə etməyə çalışır"

yədə baş verən təbii fəlakət sonrası etdiyi yardımlar iki ölkə arasında həllini gözləyən məsələlər baxımından da müsbət təsiri ola bilər".

"İsrail-Türkiyə münasibətləri bundan sonra da inkişaf edəcək və Ankara Təl-Əvivin humanitar yardımlarına siyasi sferada müsbət reaksiya verəcək"

İsrailin Azərbaycandan sonra Türkiyəyə ikinci ən böyük humanitar yardım edən ölkə olduğunu vurğulayan siyasi ekspertin fikrincə, bu fakt belə, İsrail-Türkiyə münasibətlərinin bundan sonra da inkişaf edəcəyi və Ankaranın Təl-Əvivin humanitar yardımlarına siyasi sferada müsbət reaksiya verəcəyini göstərir: "Lakin iki ölkə arasında dəyişməyəcək məsələlər də var. Xüsusilə də Ankaranın Fə-

ləstinə dəstəyi Qüds və Qəzza problemləri ilə bağlı sərgilədiyi mövqeyin dəyişəcəyi real deyil. İlk öncə onu qeyd etmək lazımdır ki, rəsmi Afina Türkiyədə baş verən təbii fəlakətin ardınca Ankaraya yardım edən ilk 10 ölkədən biridir. Hadisədən bir neçə saat sonra Yunanistanın baş naziri Kiriakos Miçotakis Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı başsağlığı verib, dəstəyə hazır olduğunu bildirmişdi. Bundan başqa, Yunanistan hazırda Türkiyədə geniş xilasetmə qrupu ilə axtarış-xilasetmə işlərində iştirak edir. Yunanistanın "Katimerini" qəzeti kimi ən radikal mediaları belə, Türkiyədə baş verən zəlzələ ilə bağlı dəstək məqsədli paylaşımlar edir. Bütün bunlar hər nə qədər müsbət olsa da Afinanın atdığı bu addımlar heç də təsadüfi və ya sırf humanizmdən irəli gəlmir. Birincisi, Yunanistan özü də Türkiyə ilə eyni seysmik qurşaqla yerləşir və ən az Türkiyə qədər təbii fəlakətə məruz qalır. Hətta gözlənilən Mərmərə zəl-

zələsi Yunanistan üçün də potensial təhlükə kəsb edir. Afina yaxşı bilir ki, ehtimal təbii fəlakət zamanı ona ən böyük yardımı edəcək ölkə məhz Türkiyədir və bu gün edilən istənilən humanitar yardım sabah onun özünə də ediləcək".

"Ankara-Afina münasibətləri bu hadisədən sonra normallaşsa da bu, yalnız bir müddət çəkəcək və yunan tərəfi gec-tez münasibətləri gərginləşdirəcək addım atacaq"

Turan Rzayev hesab edir ki, Yunanistan Türkiyəyə etdiyi humanitar yardımlarla həm də sətiraltı mesaj verir: "Yeni, iki ölkə arasındakı gərginlikdə Afina tərəfi günahkar deyil, müqəssir təkcə Türkiyədir. Edilən humanitar yardımlar da bunu təsdiqləməyə çalışırlar. Bütün bunlara baxmayaraq, rəsmi Ankara Afinanın etdiyi yardımları unutmayacaq və iki ölkə arasında münasibətlər bir müddətlik normallaşsa da Türkiyə və Yunanistan arasında münasibətlər normallaşsa da bir müddət sonra gərginlik yenidən alovlandı. Digər tərəfdən, iki ölkə arasında gərginliyin məhz Yunanistan tərəfindən artırıldığını müşahidə etmək olar. Rəsmi Afinanın istər 12 adaları hərbi məqsədli istifadə etməsi, istərsə də Türkiyənin dəniz sərhədlərini tanıması iki ölkə arasında tez-tez gərginliyin artmasına gətirib çıxarır. Afina faktiki olaraq özünü erköyün uşaq kimi aparır və Qərbi hər

vəchlə Türkiyəyə təzyiq etməyə çağırır. Bu mənada iki ölkə arasında münasibətləri bu hadisədən sonra normallaşsa da bu yalnız bir müddət çəkəcək və yunan tərəfi gec-tez münasibətləri gərginləşdirəcək addım atacaq".

"Rəsmi İrəvan bu yolla Anadoludakı ermənilərə təsir etmək və gələcəkdə öz siyasi maraqları üçün onlardan istifadə etmək istəyir"

Siyasi ekspert əlavə edib ki, Türkiyədə baş verən təbii fəlakət sonrası bu ölkəyə yardım göndərən ölkələrdən biri də Ermənistandır: "Ermənistan yardımlardan əlavə əraziyə xilasetmə qrupu da göndərib. Ermənistanla bağlı ən diqqətçəkən məqam isə şübhəsiz humanitar yardımların 1993-cü ildən bəri ilk dəfə olaraq Ermənistan-Türkiyə sərhədində yerləşən Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsində keçərək Türkiyəyə çatdırılması oldu. Ermənistanın Türkiyəyə etdiyi yardımların səmimiyyəti şübhə altındadır. Məsələ ondan ibarətdir ki, İrəvan təbii fəlakətdən öz maraqları naminə istifadə etməyə çalışır. Birincisi, Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılması Ermənistanın istəyi ilə baş tutub. Rəsmi İrəvan baş verən hadisənin miqyasını və Ankaranın hər cür yardıma xüsusilə də sərhəd ölkələrindən gələcək yardımlara ehtiyacı olduğunu yaxşı bilir. Buna görə də Türkiyənin bu həssas zamanından istifadə edərək Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılmasına nail oldu. Düzdür, bu humanitar məqsədli və müddətlik nəzərdə

Turan Rzayev: "İrəvan Marqara-Alican sərhəd-keçid məntəqəsinin açılmasından bir neçə aspektdə, xüsusilə də Azərbaycan ictimaiyyəti daxilində narazılıq yaratmaq üçün istifadə edir"

humanitar məqsədlə müvəqqəti açıldığını qeyd edib. Üçüncüsü, Türkiyədə təbii fəlakətin baş verdiyi ərazidə kifayət qədər çox erməni yaşayır və Ermənistanın bu prosesdə iştirak etməsi həm də erməni əsilli türk vətəndaşları ilə bağlıdır. Rəsmi İrəvan bu yolla Anadoludakı ermənilərə təsir etmək və gələcəkdə öz siyasi maraqları üçün onlardan istifadə etmək istəyir. O ki qaldı Ermənistanın Türkiyəyə humanitar yardım etməsinin iki ölkə münasibətlərinin normallaşmasına dəyə bilərəm ki, bu fakt həlledici amil deyil. Türkiyə birmənalı şəkildə bildirib ki, Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normallaşması Ermənistandan və onun atacağı konstruktiv addımlardan asılıdır. Yeni, Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımadığı, Türkiyə və Azərbaycana ərazi iddialarından əl çəkmədiyi təqdirdə iki ölkə münasibətləri də normallaşmayacaq".

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Vətəndaş narazılığı, hakimlərin ədalətsiz qərarı

Xətai sakini Ceyhun Bayramova qarşı cinayət işi üzrə maddə sonradan necə dəyişdirilib?!

Bakı şəhəri, Xətai rayon sakini Məhərrəmov Ceyhun Bəhrəm oğlu tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi bildirir ki, ötən il mayın 3-də, axşam saatlarında yaşadığı evin girişində bir qrup şəxsin hücumuna məruz qalıb.

Belə ki, paytaxtın Xətai rayon ərazisində bir qrup şəxs Zaur Abdullayevin başçılığı altında xuliqanlıq niyyəti ilə Ceyhun Məhərrəmovu döyüblər.

Onlar ilk öncə həyətdəki təhlükəsizlik kameralarını sıradan çıxarıblar. Sonra isə Ceyhun Məhərrəmovun evə gəlməsini gözləyərək, çirkin niyyətlərini həyata keçiriblər. Bu hadisə ilə bağlı DİN-in 102 "qaynar xətt"inə məlumat verilib.

Kamera görüntülərindən də aydın olur ki, Ceyhun Məhərrəmov hücum edən şəxslər bir deyil, bir neçə nəfər olub. Onların hər biri C. Məhərrəmovu yerə yıxaraq təpikləyiblər. Bu hadisə ilə bağlı Xətai rayon prokuroru Sərdar İmanov tərəfindən Zaur Abdullayev, Faiq Abdullayev və digərləri barəsində xuliqanlıq maddəsi ilə cinayət işi başlanmışdır.

Hadisə şahidlərinin verdiyi ifadələrdən və kamera görüntülərindən hadisənin xuliqanlıq maddəsi olduğu aşkar formada ortadadır. Belə ki, bütün dəlil və sübutlar toplanıldıqdan sonra iş Xətai Məhkəməsinə göndərilir.

Xətai rayon Məhkəməsində Fuad Axundovun sədrliyi ilə keçirilən bir necə məhkəmə prosesindən sonra 221-ci maddə ilə (xuliqanlıq bir qrup şəxs tərəfindən törədil-

lirsə, qonşuluqda yaşayanlar belə gəlib tamaşa edirlər.

İctimai sakitliyi pozublar, şəxsi təhqir və söyüşlərə məruz qoyublar. Zərərçəkən şəxs sarsıntıda olduğunu və hələ də nələrdənsə ehtiyat etdiyini bildirir.

Hakim maddəni dəyişir, az qala döyülən şəxsi günahkar görür. Hakimlə bu mafiya arasında hansı anlaşma olub, görəsən?

"Xuliqanlıq maddəsi" nədir? Bu maddə hansı hallarda dəyişdirilə və yaxud da icra oluna bilər?

Bəs, Ceyhun Məhərrəmovun işinə qoyulan maddədə nə deyilir? Maddə 128: Qəsdən sağlamlı-

məklə və yüngül xəsarət yetirməklə) başlanmış cinayət işi, yetərli sayda dəlil sübut olmağına baxmayaraq, Fuad Axundov tərəfindən 128-ci maddəyə tövsib edilib ("yüngül xəsarət").

Zərərçəkmişin vəkili hakim qərarından sonra Apellyasiya məhkəməsinə şikayət veriblər. Maraqlısı budur ki, prokurorluqda xuliqanlıq maddəsi ilə başlayan cinayət işinə hakim tərəfindən maddənin dəyişdirilməsinə baxmayaraq, dövlət ittihamçısı hakim qərarından protest vermir.

Vətəndaş Ceyhun Məhərrəmovu bizdən xahiş edir ki, gec də olsa, bu məsələni ictimailəşdirək və adliyyəni orqanlara bu cinayət işində baş vermiş nöqsanları çatdıraraq. Deməli, C. Məhərrəmovu döyən digər şəxslər hansısa yollarla istintaqla "anlaşmağı" bacarıblar.

Xuliqanlıq maddəsi ilə başlanılan məhkəmə prosesi Hakim Fuad Axundov tərəfindən CM-in 221-ci maddəsindən 128-ci maddəsinə tövsib verir. Bəs, belə bir dəyişiklik etmək qanuna uyğundurmu? Hakim "xuliqanlıq maddəsi"ni niyə dəyişib, görəsən? Video görüntülərdən açıq-aşkar görünür ki, döyülən şəxsə necə təzyiqlər göstəri-

lən yüngül zərər vurma.

Sağlamlığın qısa müddətə pozulmasına və ya ümumi əmək qabiliyyətinin cüzi itirilməsinə səbəb olmuş qəsdən sağlamlığa yüngül zərər vurma - (125).

Üç yüz manatadək miqdarda cərimə və ya bir ilədək müddətə islah işləri və ya bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır (126).

Şəkil və videolara baxdıqda isə açıq aydın bellidir ki, maddə qəsdən dəyişdirilib.

Bir neçə ekspert və vəkildən bu məsələ haqqında müsahibə almaq istədikdə isə adlarının çəkilməməsini və mövzuda qarışıq vəziyyətin olduğunu qeyd etdilər. Vekillərdən biri isə "yəqin hakim bu videoya baxmayıb. Çünki videolardakı görüntü 128-ci maddəyə aid edilə bilər", - dedi.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Bu, bir iddia-dır. İddiyanın nə qədər doğru və yanlış olduğunu biz deyə bilmərik. Odur ki, yazıda adları çəkilən şəxslərin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Naxçıvan səhiyyə işçilərindən ölkə başçısına müraciət

"Bizi aylıq vəzifə maaşına əlavədən və daxil olan vəsaitin 50 faizindən məhrum ediblər"

Naxçıvan Muxtar Respublikasının (MR) Yoluxucu Xəstəliklər Mərkəzinin Kollektivi adından "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə ünvanlanan məktubu oxucuların diqqətinə çatdırırıq:

"Hörmətli Prezident!"

Yazaraq sizə bildiririk ki, 2020-ci ilin mart ayından "Covid-19" xəstəliklərinin stasionar müalicəsi Naxçıvan Muxtar Respublikasının Yoluxucu xəstəliklər Mərkəzinə tapşırılıb. Bu tarixdən etibarən xəstəxananın işçiləri gücləndirilmiş iş rejimində çalışıblar.

Cənab Prezident!

Yeni növ koronavirus (Covid-19) infeksiyası ilə mübarizə tədbirlərində iştirak edən tibb işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi haqqında sizin 2020-ci il, 18 mart tarixli, 1947 nömrəli sərəncamınızın icrası da bizə şamil olunmayıb. Bu məsələlərlə bağlı şikayətlərimizi dəfələrlə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinə bildirsək də, heç bir nəticə əldə etməmişik.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının yoluxucu Xəstəliklər Mərkəzinin kollektivi adından xahiş edirik ki, bu məsələ ilə bağlı hüquqi prosedurun başlanılması və ədalətli qərarın verilməsi üçün göstəriş verəsiniz".

Şikayət məktubunda o da xatırladırlar ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında icbari tibbi sığortanın tətbiqinin təmin edilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında 2020-ci il 5 fevral tarixli sərəncamla "Yoluxucu Xəstəliklər Mərkəzi" publik hüquqi şəxsə çevrilib: "Sərəncama əsasən, publik hüquqi şəxs statusu alan müəssisələrdə çalışan işçilərin sosial vəziyyəti yaxşılaşdırılmalıydı. Sərəncamla publik hüquqi şəxsin göstərdiyi ödənişli tibbi xidmətlərdən daxil olan vəsaitin 50 faizi işçilərin əməkhaqlarına əlavələrin verilməsinə yönəldilməlidir. Yoluxucu Xəstəliklər Mərkəzinin işçiləri həm Naxçıvan MR-in publik hüquqi şəxs olmuş digər xəstəxanalarına verilən aylıq vəzifə maaşı olan 50 faizdən, həm də daxil olan vəsaitin 50 faizindən məhrum olublar. İcbari tibbi sığorta çərçivəsində sığortalananlara göstərilən tibbi xidmətlər qarşılığında icbari tibbi sığorta fondu tərəfindən daxil olan sığorta ödənişlərindən xəstəxananın həkim, orta və kiçik tibb işçilərinə heç bir vəsait ayrılır.

2020-ci il mart ayından Covid-19 xəstələrinin stasionar müalicəsi Naxçıvan MR Yoluxucu Xəstəliklər Mərkəzinə tapşırılıb. Xəstəxana işçiləri bu tarixdən etibarən gücləndirilmiş iş rejimində çalışıblar. Lakin yenə də yeni növ koronavirus (Covid-19) infeksiyası ilə mübarizə tədbirlərində iştirak edən tibb işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 18 mart tarixli 1947 nömrəli sərəncamının icrası bu xəstəxanaya şamil olunmayıb.

Cənab Prezident!

Sizdən artıq dərəcədə xahiş edirik, müraciətimizi adekvat şəkildə cavablandıraraq, göstərişlərinizi verəsiniz".

Məktubun sonunda "Hürriyyət"dən xahiş olunur ki, onların şikayəti saytımızda dərc olunsun: "Hörmətli sayt rəhbərliyi, sizlərdən xahiş edir ik ki, bizim cənab Prezidentə olan məktubu işıqlandırarsınız. Belə baxırıq ki, maneələr var, qoymurlar məktubumuz Prezidentə çatsın".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Yanvarın 18-də Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan sədri olduğu Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) qrup toplantısında çıxışı zamanı növbəti prezident və parlament seçkilərinin iyunun 18-də deyil, mayın 14-də keçiriləcəyini bəyan etmişdi. Lakin fevralın 6-da Türkiyənin 10 şəhərində 7.7 bal gücündə baş vermiş dəhşətli zəlzələdən sonra qardaş ölkədə seçkilərin tarixinin yenidən dəyişdiriləcəyinə dair müxtəlif səpkili fikirlər səsləndirilir.

Belə ki, bununla bağlı axar.az-da yer alan informasiyaya görə, Türkiyənin İYİ Partiyasının sədri Maral Akşəner seçkilərin 14 mayda keçiriləcəyini düşünmədiyini, iyunun 18-ə qalacağını bildirdi. Jurnalistin "Türkiyə Böyük Millət Məclisi seçkilərin keçirilməsini 1 il təxirə sala bilərmi" sualını cavablandıran Akşəner TBMM-dən belə bir qərarın çıxacağını ehtimal etmədiyini də əlavə edib: "Biz siyasətçilər seçkilərin keçirilməsi üçün üzerimizə düşəni etmək məcburiyyətindəyik".

"Hesab edirəm ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan seçkilərdə üstünlük əldə etmək üçün İndiyə kimi etdiyi manipulyasiyanın 3 qatını etməlidir"

Qeyd edək ki, mövzu ilə bağlı mövqeyini "Hurriyyet"lə bölüşən siyasi ekspert Elman Vəliyev də bu qənaətdədir ki, Türkiyədə prezident seçkiləri iyun ayına kimi ertələne bilər: "Dövlətin seçkini vaxtından sonraya saxlaması müharibə şəraitində olur. Seçkilərin ertələnməsi, geri çəkilməsi işinə Türkiyə Böyük Millət Məclisi baxır. Bu fəlakət "Cümhur İttifaqı"na böyük zərbə oldu. Amma zərər çəkən ərazilər CHP/HDP bölgəsi (istisnalar da var) olduğu üçün elə çox səs itkisi olmayacaq. Lakin ümumi baxımdan sayımda bir xeyli fərq yaradacaq. Önemli məsələ Rəcəb Tayyib Ərdoğan rəqib olan şəxsdir. Fevralın 13-ü "Altılı masa" namizədini açıqlayacaqdı. Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) sədri Kamal Kılıçdaroğlu nu meydana atacağını zənn edirəm. Daha doğrusu, özü buna can atır, amma bu, digər üzvlərin heç də ürəyincə deyil. Geridə qalır Məmləkət Partiyasının lide-

Türkiyədə seçkilər

Elman Vəliyev:
"Seçkilər ikinci tura qalarsa, o zaman ya Kamal Kılıçdaroğlu, ya da Məhərrəm İncə ilə Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında rəqabət olacaq"

ri Məhərrəm İncə, İstanbul Böyük Şəhər Bələdiyyəsinin sədri Əkrəm İmamoğlu və Yenidən Rifah Partiyasının sədri Fatih Ərbakan. Fatehin Ərbakanın heç şansı yoxdur. İmamoğlu da yaxşı gətirmişdi, özünü "mağdur" kimi qələmə vermişdi və müsbət nəticəsi də olmuşdu. Amma bu fəlakət ona da sərf etmədi. Lakin yenə də şansı var".

Siyasi ekspertin fikrincə, seçkilər ikinci tura qalarsa, o zaman ya Kamal Kılıçdaroğlu, ya da Məhərrəm İncə ilə Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında rəqabət olacaq: "CHP rəhbəri olduğu üçün Kamal Kılıçdaroğlu Məhərrəm İncəyə nisbətən bir addım öndədir. Amma ağılı olan Kamal Kılıçdaroğluna deyil, Məhərrəm İncəyə səs verər. Hesab edirəm ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğan seçkilərdə üstünlük əldə etmək üçün İndiyə kimi etdiyi manipulyasiyanın 3 qatını etməlidir".

"Arxasında xarici güclərin durduğu müxalifət zəlzələnin vurduğu zərəri bütövlükdə Ərdoğan komandasının ayağına yazmaqla, ictimai etirazları kövrükləyəcək, onun hakimiyyətdən getməsi üçün hər şeyə əl atacaq"

Elxan Şükürlü:
"Seçkilərin 1 il sonraya ertələnməsi Ərdoğan rəqiblərini seyntota salmaq üçün kifayət qədər geniş zaman qazandırmış olacaq"

Qardaş Türkiyədə yaşanan ağır faciədən Rəcəb Tayyib Ərdoğanın əleyhdarlarının, xüsusən də Qərbin Türkiyə və Azərbaycanı cəzələndirən cəhdlərinin açıq-aşkar ortada olduğunu vurğulayan politoloq Elxan Şükürlü isə qeyd edib ki, faciənin dəhşətlərini yaşamış insanların emosional ovqatına siyasi məzmun verərək, onun Ərdoğan qarşı kütləvi qəzəb və nifrətə çevrilməsi üçün hər şey edilir: "Məqsəd də odur ki, Türkiyədəki 14 may seçkilərinə qədər Ərdoğan ciddi siyasi nüfuz və səs itkisinə məruz qalsın, yenidən prezident seçilməsin. Hazırda Ukrayna üzərində Rusiya ilə taqətdənsalma savaşı aparan Qərb üçün Türkiyədəki 14 may seçkiləri fəvqəladə dərəcədə əhəmiyyət daşıyır. Onlar hesab edirlər ki, Ərdoğan yenidən prezident seçilməzsə və onu Qərbin müdafiə etdiyi şəxs əvəzləyəsə, bu, 2016-cı ildən etibarən daha açıq şəkildə müşahidə olunan Rusiya-Türkiyə əməkdaşlığına da son verər, beləliklə, Rusiyaya qarşı Qara dəniz hövzəsi - Cənubi Qafqaz - Mərkəzi Asiya xətti boyunca yeni bir cəbhə açıla bilər. Şübhəsiz ki, bunu Rusiya da bilir və indi Putin üçün Ərdoğanın hakimiyyətdə qorunub

Vüqar Bayramov:
"Qardaş dövlət bu sınaqdan da zəifləmədən çıxacaq"

saxlanması öz hakimiyyətinin qorunub saxlanması qədər önəmlidir".

Politoloq hesab edir ki, 2024-cü ildə Rusiya, Ukrayna və ABŞ-da gözlənilən prezident seçkilərinin taleyi daha çox elə Türkiyədəki may seçkilərində yazılacaq: "Bu baxımdan, qarşıdakı 3 ayda Türkiyəyə qarşı Qərbin basqılarının xeyli artacağı, hətta bunun ölkə daxilində davamlı kütləvi iğtişaslara, toqquşma və etirazlara çevrilməsi üçün cəhdlərə çevriləcəyi proqnozlaşdırılsa da, eyni zamanda ant-Qərb bloku, xüsusən də Çin və Rusiya tərəfindən Ərdoğan hakimiyyətinin sonadək dəstəklənəcəyini də gözləyə bilərik. Son 20 ildəki fəaliyyətiylə Ərdoğan hamıya sübut edib ki, o, xaraktercə təhlükə qarşısında özünü itirməyən, toparlanan, səfərbər olunan və kritik situasiyalarda daha çevik, effektiv davranan, böhranı imkana çevirməyi bacaran liderdir. İnşallah, o, qardaş Türkiyənin bu faciəsindən yararlanmaq istəyənləri növbəti dəfə məyus edərək, ölkəsinə uzanan yad əlləri kəsəcək, bütün finakarıqların qarşısını alacaq və öz xalqını arxasında yenidən toparlamaqla, onu yeni hədəflərə götürməyi bacaracaq".

Türkiyədə 14 may planlaşdırılan prezident seçkilərinin təxirə salınması çağırışlarının və təşəbbüslərinin getdikcə artdığını vurğulayan Elxan Şükürlü bil-

dirib ki, əgər seçkilərin təxirə salınması qaçılmaz olarsa, o zaman Ərdoğan hökuməti üçün ən yaxşı variant seçkilərin gələn ilə keçirilməsidir: "Çünki 2024-cü ildə həm Rusiyada, həm ABŞ-da, həm də Rusiya və ABŞ-dakı seçkilərin taleyini müəyyənələşdirəcək Ukraynada prezident seçkiləri olmalıdır. Bu isə o deməkdir ki, qarşıdakı seçkilərdən yararlanaraq, Türkiyəni qarışdırmağa və öz cinahına çəkməyə çalışan güclərin əsas diqqəti öz daxillərinə yönələcək. Əgər Türkiyə Böyük Millət Məclisi ölkəyə bir müharibədən daha çox ziyan vurmuş zəlzələni əsas götürərək, seçkiləri iyun deyil, 1 il sonraya ertələyirsə, bu, Ərdoğan da zəlzələnin vurduğu zi-

Aqşin Kərimov:
"CHP sədri Kamal Kılıçdaroğluna ana müxalifətin lideri statusunda qalib fəaliyyət göstərmək daha sərfəlidir"

yanı aradan qaldırmaq və faciədən yararlanaraq, onu yıxmağa çalışan rəqiblərini seyntota salmaq üçün kifayət qədər geniş zaman qazandırmış olacaq. Əks halda, arxasında xarici güclərin durduğu müxalifət zəlzələnin vurduğu zərəri bütövlükdə Ərdoğan komandasının ayağına yazmaqla, ictimai etirazları kövrükləyəcək, onun hakimiyyətdən getməsi üçün hər şeyə əl atacaq. Bu isə Türkiyəni, eləcə də onun rəhbərliyi ilə qurulan Türk Dövlətləri Təşkilatlarında birləşmiş ölkələri uzun illər geriye atacaq, türk-müsəlman coğrafiyasını yeni geopolitik toqquşma meydanlarına çevirəcək".

"Türkiyə iqtisadiyyatının zəifləməməsi, güclənməsi həmçinin Türk dövlətlərinin inkişafı üçün də stimuldur"

Məsələnin iqtisadi tərəfinə toxunan İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin (CESD) sədri, millət vəkili Vüqar Bayramov isə qeyd edib ki, zəlzələ Türkiyə iqtisadi artım tempini 2 faiz bənd azalda bilər: "Qardaş Türkiyədə dəhşətli zəlzələnin baş verməsindən 1 həftə keçdi. Artıq zəlzələnin iqtisadi nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı müzakirələr aparılır. Aydındır ki, 13.4

milyon vətəndaşın yaşadığı bölgədə minlərlə binalar, o cümlədən evlər, sosial obyektlər, hospitalar və digər infrastrukturun yenidən bərpası ciddi maliyyə resursları tələb edir. İlk qiymətləndirmələrə görə, zəlzələ Türkiyə iqtisadi artım tempini 2 faiz bənd azalda bilər”.

Millət vəkili sözünə görə, 1999-cu ildə Türkiyədə baş verən zəlzələnin miqyası və nəticələri ilə müqayisə göstərir ki, qardaş dövlət bu sınaqdan da zəifləmədən çıxacaq: “Belə ki, 1999-cu il zəlzələsi Türkiyə iqtisadiyyatının 35 faizinin formalaşdığı ərazilərdə baş vermişdi. Son zəlzələ qardaş ölkə iqtisadiyyatının 10 faizinin cəmləşdiyi coğrafiyadadır. Əgər 1999-cu il

sin: “Türkiyədə isə müharibə yoxdur, deməli nə fəvqəladə vəziyyət, nə də ki, zəlzələnin dağıntılarına istinad edib seçkini təxirə salmaq olar. Lakin bu, birtərəfli baxışdır. Çünki iqtidar seçkilərin tarixini geriye çəkmək üçün başqa bir hüquqi maneə tapa bilər. Belə ki, Türkiyə Konstitusiyası Məhkəməsinin qərarına əsasən, ölkədə müharibə və ya buna bənzər zərurətlər səbəbilə seçkilərin keçirilməsi əməli olaraq mümkünsüzdür. Bəzi ekspertlər, Türkiyə Konstitusiyası Məhkəməsinin bu qərarını Ana Yasaya zidd hesab edir. Ancaq seçkilərin gecikdirilməsi gündəmə gəlsə, AKP bu qərardan bərk yapışa bilər. Mənzə, ən gözəl izahı İYİ Partiyasının

“Çünki baş vermiş zəlzələdə zərərçəkənlərlə yanaşı, qardaş ölkənin aydınları, ictimai fikri formalaşdırıcı düşüncə fenomenləri də Erdoğan və onun komandasından narazılıqlarını dilə gətirirlər. Onların təbii fəlakətə qədərki mərhələ ilə bağlı bir sıra əsaslandırılmış arqumentləri indi sosial şəbəkələrin Türkiyə segmentinin əsas müzakirə mövzularındandır. Ən əsası, hazırda Türkiyədə arqumentli narazı kütlənin öndərləri “ölü müxalifət” yox, dünyaca ünlü alimlər, araşdırmaçılar və bu sektorun sayılıb-seçilən mütəxəssisləridir. Bir sözlə, Rəcəb Tayyib Erdoğan hakimiyyətini qarşıdakı iki ayda məşəqqətli 65 gün gözləyir”.

Siyasi şərhçi əlavə edib ki, indiki halda Türkiyəni idarə edəcək və mövcud böhrandan çıxara biləcək iki sağlam fəqur var: “Birincisi, hazırkı vitse-prezident Fuad Oktay, ikincisi isə indiki Milli İstihbarat başqanı Hakan Fidan. Hakimiyyət və müxalifət “seçki döyünü”nü həl etmək üçün bu fəqurların üzərində dayanacaqlar. Hər iki qütb bu ad-soyadlara bərabər məsafədədir. Fuad Oktay iqtisadçı və elm adamı kimi qardaş ölkədə böyük nüfuz sahibidir. Hakan Fidan isə ictimai fikirdə Fuad Oktaydan da nüfuzludur. Dövlətin dərin qatlarının təmsilçisidir. Mənə görə, ən son variantda “böhran sandığı”dan çıxara biləcək isim elə Hakan Fidan ola bilər. Çünki Fuad Oktay hazırkı prezidentin köməkçisi funksiyasını yerinə yetirdiyi halda, Hakan Fidan bu vaxta qədər bütün partiyalara bərabər məsafədə dayanmağı bacarıb. Düşünürəm ki, Türkiyədə HDP istisna olmaqla, Fakan Fidanın namizədliyini bütün partiyalar dəstəkləyər. Təbii ki, bu iki ad-soyad seçki prosesinin ən son kartlarıdır. Əgər marafon “Herakl döyü”nünə ilşərsə, namizəd böhranı yaranarsa, o zaman zənnimcə, Türkiyədə bütün gözlər bu iki simaya çevriləcək”.

Vazeh BƏHRAMOĞLU

Təxirə salına bilər

Tural Turan:
"Əgər namizəd böhranı yaranarsa, o zaman Türkiyədə bütün gözlər iki simaya - Fuad Oktay və Hakan Fidana çevriləcək"

zəlzələsi daha çox sənayeləşmiş zonada isə bu dəfə nisbətən az sənayeləşmiş ərazini əhatə edir. Nəhayət, Türkiyə 1999-cu ilə nisbətən daha güclü iqtisadiyyata malikdir. Əgər 1999-cu ildə Türkiyədə ÜDM-in həcmi 256 milyard dollar idisə, indi bu rəqəm 819 milyard dollardır. Türkiyənin güclü olması Türk dünyasının daha güclü olması anlamına gəlir. Bu baxımdan, Türkiyə iqtisadiyyatının zəifləməməsi, güclənməsi həmçinin Türk dövlətlərinin inkişafı üçün də stimuldur”.

“CHP lideri anlayır ki, onun özü və ətrafı Atatürk ideallarının qırmızı xətlərini çoxdan keçib, həmçinin bilir ki, Türkiyə dövlətindəki dərin qatlar onun kimi zəif fiquru hakimiyyətdə saxlamazlar”

“Türkiyədəki prezident seçkilərinin vaxtı təxirə salınacaqmı” sualını cavablandıraraq siyasi şərhçi Aqşin Kərimov isə qeyd edib ki, Türkiyə Ana Yasasının 78-ci maddəsinə əsasən seçkilər müharibə zamanı təxirə salına bilər. Onun sözlərinə görə, bunun üçün Türkiyə parlamenti qərar çıxarmalıdır və qanunverici orqana səlahiyyət verilir ki, seçkinin tarixini bir il geriye çək-

sədri Maral Akşenər verib: Seçkilər 18 iyundan o tərəfə saxlanıla bilməz. Hesab edərim ki, iqtidar zəlzələ nəticələrinin aradan qaldıraraq zərərçəkənlərə tam kompensasiya ödəmədikcə, seçkilərin keçirilməsini istəmir”. Siyasi şərhçinin qənaətinə, AKP ictimai əhval-ruhiyyənin öz xeyrinə əsaslı dəyişməsi üçün vaxta ehtiyac duyur: “Bunun üçün iki yolu var. Belə ki, ya uzağı 18 iyuna qədər bütün problemləri həll etməlidir, ya da daha gec müddətə keçirilməsi üçün başqa variantlar axtarmalıdır. Müxalifət, əsasən də CHP isə seçkilərin keçirilməsinə tərəfdar kimi görünür”. Buna baxmayaraq, CHP sədri Kamal Kılıçdaroğlunun prezident olmaq istəmədiyini iddia edən Aqşin

Kərimovun fikrincə, Kılıçdaroğluna ana müxalifətin lideri statusunda qalıb fəaliyyət göstərmək daha sərfəlidir: “Çünki Kılıçdaroğlu bilir ki, dövlətin başına keçsə, siyasi iradə nümayiş etdirə bilməyəcək. CHP lideri anlayır ki, onun özü və ətrafı Atatürk ideallarının qırmızı xətlərini çoxdan keçib. Kılıçdaroğlu bilir ki, Türkiyə dövlətindəki dərin qatlar onun kimi zəif fiquru hakimiyyətdə saxlamazlar. Elə isə Kılıçdaroğlu niyə prezidentliyə namizəd olmaq istəyir? Cavab çox sadədir. Elə ana müxalifətdə qalmaq üçün. Bu dəqiqə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Erdoğan seçki ilə bağlı iki arzu tutub. Birincisi, Kılıçdaroğlu namizəd olsun. İkincisi isə HDP namizəd çıxarsın və “Altılı ma-

sa”nın səs sayına təsir göstərsin”.

“Ən son variantda “böhran sandığı”dan çıxara biləcək isim elə Hakan Fidan ola bilər, çünki Fuad Oktay hazırkı prezidentin köməkçisi funksiyasını yerinə yetirdiyi halda, Hakan Fidan bu vaxta qədər bütün partiyalara bərabər məsafədə dayanmağı bacarıb”

Siyasi şərhçi Tural Turan isə hesab edir ki, əgər Türkiyədə seçkilər nəzərdə tutulan vaxtda keçiriləcəksə, hazırkı hakimiyyətin şansları bir xeyli azalacaq:

Naxçıvan şəhər, Şərur rayon, Oğlanqala kənd sakini Həsənova Gültəkin Vəli qızı tərəfindən "Hürriyyət" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi xanım bildirir ki, 17 yaşlı qızı Aynel Həsənova həkim səhlənkarlığı nəticəsində iflic olub. Deyir ki, bir çox qurumlara şikayət məktubu göndərsə də, onun şikayətinə baxılmır:

"Mən, Həsənova Gültəkin Vəli qızı, sizdən bir ana kimi xahiş edirəm ki, mənim səsimi rəsmi qurumlara, ölkə rəhbərliyinə çatdırasınız.

Qızım Aynel Həsənovanın onurğasında anadangəlmə qüsurlu idi. Buna baxmayaraq 16 yaşına kimi yerişir, özünü idarə edirdi. Yeni əməliyyat gününədək yeriməsində, hərəkətində hər hansı problem yox idi. Əməliyyatdan 3 gün qabaq şəhərə gəzintiyə də çıxmışdı. Deməyim odur ki, xəstəxanaya ayaq üstə, özü yerişə-yerişə getmişdim.

İllərdir qızımın xəstəliyi ilə bağlı xarici ölkələrlə maraqlanırdıq, bir yol axtarırdıq. Axır vaxtlar belə çox ağrıyırdı, çox gəzə bilmirdi. Türkiyədən, Kanadadan belə, xəstəlik haqqında məlumatlar alırdıq. Türkiyədə tibb uzmanlarına göstərmişdim. Heç bir həkim əməliyyatı boynuna almırdı.

Belindəki problem bizə bəlli idi, sonradan boynunda şiş yarandı. Bu səbəbdən, qorxuya düşüb həkim axtarışına başladım. Mərkəzi Nefçilər Xəstəxanasındakı həkim bizə söz verəndə ki, Ayneli əməliyyat vasitəsilə sağaldacaq, sevinдик, həmin vaxt içimizdə bir ümid işığı cüncərdi. Odur ki, başqa ölkələrin həkimləri, həttə Azərbaycanda olan həkimlər Aynelin əməliyyat edilməsinə razı olmasalar da, Mərkəzi Nefçilər Xəstəxanasında çalışan Coşqun Məmmədovun müayinə sonrası "başım ilə cavabdehəm", -deyərək bizi arxayın etməsi nəticəsində əməliyyata razılıq verdik. Amma Coşqun həkim puldan ötrü bizi aldadaaraq, uşağımı şikəst qoydu".

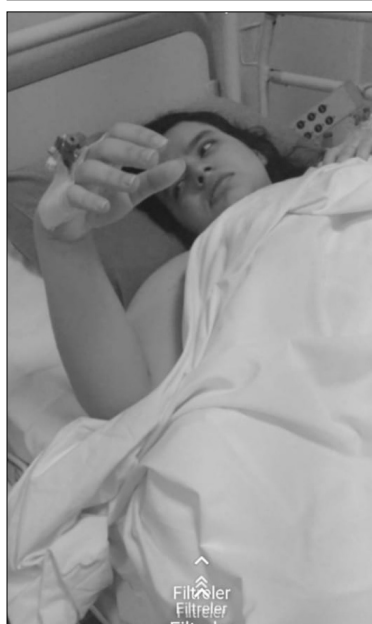
Şikayətçi Gültəkin Həsənova bildirir ki, qızı Aynelin əməliyyatı 2021-ci il dekabrın 3-də baş tutub və təxminən 9 saat davam edib: "Coşqun Məmmədovun əməliyyat qarşılığında bizdən istədiyi pulu qəpiyinə kimi ödədik. Evimi satdım, borca girdim, "əsas uşağım sağ olsun" dedim. Coşqun hə-

"Coşqun Məmmədov puldan ötrü uşağımı şikəst qoydu"

Mərkəzi Nefçilər Xəstəxanasının keçmiş həkimi haqda şok ittihamlar...

Gültəkin Həsənova: "Coşqun həkim mənə dedi ki, başım ilə cavabdehəm, siz pulu verin, biz əməliyyata başlayaq..."

kimə başqa həkimlərin verdiyi rəyləri də göstərdim. Dedim ki, həkimlər deyirlər əməliyyat olmaz. O, mənə dedi ki, başım ilə cavabdehəm, siz pulu verin, biz əməliyyata başlayaq.

2021-ci ilin dekabr 3-də Coşqun Məmmədov əməliyyatı boynuna götürdü və 9 saat əməliyyat etdi. Öncədən bizə Türkiyədən müvafiq aparatın ("navigator") gətirilməsi üçün də lazımı məbləği ödətdirdi. Bir də Türk həkimlə əməliyyata birgə girecəyini qeyd etdi. 16 min manat Coşqun Məmmədovun özünə, 8 min dollar da "navigator"la gələn Türk həkiminə ödədik. Heç onun adını

da bilmədim.

9 saatlıq əməliyyat bitəndən sonra həyətə türk həkimi gördüm, yaxınlaşıb soruşdum ki, həkim əməliyyat necə keçdi, qızım yaxşıdır? Vəziyyətin pis olduğunu sanki hiss etməmişdim. Mənə dedi ki, mən gedirəm, təyyarəm qalxır, Coşqun həkimdən soruşarsınız. Halbuki, Coşqun həkim mənə demişdi ki, türk həkim 4 gün Azərbaycanda qalacaq.

Əməliyyatdan sonra Aynel artıq özünü bilmirdi. Hərəkətini, hissiyyatını itirmişdi. Yeni əməliyyat nəticəsində qızımın vəziyyəti daha da pisləşdi. Hər dəfə sual verəndə Coşqun həkim bizə deyirdi ki, narahat olmayın, 6 ay sonra hissiyyatı düzələcək. Lakin həkimin dedi ki, 6 ay ərzində uşaq daha ağır vəziyyətlərə düşürdü. Vaxt tamam olduğu üçün yenidən Coşqun həkim bizi MRT-yə (Maqnit Rezonans Romoqrafiya) yazdı. MRT-də bizə bildirdilər ki, uşaq bu vəziyyətdə də qalacaq, sağlması mümkün deyil.

Bir müddət sonra Coşqun həkim telefonlara cavab vermədi, sonradan isə Azərbaycandan qaçdı.

Müraciət etmədiyim orqan, təşkilat qalmadı. Bütün həkimlər dedilər ki, sən uşağının

qəssabı onun həkimi olub, onu əməliyyat etmək olmazdı".

Gültəkin Həsənova deyir ki, məsələ ilə Baş Prokurorluğa da müraciət edib: "Baş Prokurorluq Coşqun Məmmədovun qaçdığını, axtarış verildiyini, amma tapılmadığını qeyd edir. Mən pul istəmirəm, heç pulda gözüm də yoxdur. Mən istəyirəm ki, Coşqun həkim gəlsin, qanun qarşısında cavab versin. Xahiş edirəm səsimin cənab Prezidentə çatması üçün mənə köməklik göstərin. Bəlkə başı çıxan bir həkim olar, uşağın bu halına az da olsa yardım edən tapılar.

Əməliyyatdan sonra xəstəxananın bütün kamera görüntüləri silinib. Əgər Coşqun həkimdə günah yox idisə niyə kameraları sildirdi, niyə qaçdı? Deyilənə görə, Almaniyada məskunlaşıb. Sonradan öyrəndik ki, onurğa beyin əməliyyatı çətin əməliyyat olduğuna görə, 7-8 həkimin məsləhətinə ehtiyac duyulur. Coşqun həkim nəyinə güvənib belə qərar verib, bilmədik".

Qeyd edək ki, məsələ ilə bağlı ADP sədrinin müavini, tanınmış həkim Həsərət Rüstəmovun fikirlərini də öyrəndik: "Məsələ budur ki, uşağa ciddi onurğa defekti olub, həkim əməliyyat etməklə üzərinə bö-

yük risk götürüb. Məsələnin tibbi tərəfi budur ki, burada təbabətin qızıl qaydası pozulub: bu qaydaya görə əməliyyat riski həmişə həyat riskindən aşağı olmalıdır. Başqa cür desək: fayda verə bilməyəcəksənsə, zərər də verməməlisən. Amma başqa tərəfdən əməliyyat qərarı istənilən halda xəstənin özü və ya yaxınları ilə birlikdə verilir. Ona görə də həkimi birmənalı olaraq günahlandırmaq o qədər də doğru deyil. Həkimin günah payını dəqiq müəyyən etmək üçün ətraflı tibbi ekspertiza aparılmalıdır. Bu zaman həm xəstə yenidən ətraflı müayinə olunmalı, həm də indiyəqədərki bütün tibbi sənədlər incələnməlidir".

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzunu davam etdirəcəyik. Qarşı tərəfin mövqeyini də dərc etməyə hazırıq.

Azərbaycan Bütövlük Platforması (ABP) bir neçə gün öncə "Türkmənçay müqaviləsi - bölünmüş Vətən" mövzusunda elmi konfrans keçirib. Kronfransda professor Nəsim Nəsimli "Niyə bölündük? Nədən birləşə bilmirik?" mövzusunda geniş məruzə ilə çıxış edib.

"Hürriyyət" həmin məruzənin tam mətnini oxucularına təqdim edir:

"Türkmənçay müqaviləsi milli tariximizin 3 əsas faciəsindən biridir. Nədən faciə? Çünki yarımçıq, paralanmış hissə heç vaxt bütövün gücünün yarısını belə vermir. Bölünmüş xalq, bölünmüş vətən olaraq bunu biz yaxşı bilirik. Nə qədər ki, bütövləşməmişik bu bölünmüşlüyü müzakirə edib, lazımı dərslər çıxarmalıyıq. Buna görə, bu toplantıni mən çox faydalı sayıram.

Birinci faciə, fikrimcə, 16-cı yüzildə oldu. Türk dünyası, ümumiyyətlə İslam aləmi bölündü. Toplum tək bızdə deyil, qonşularda da yobazlaşdı, fanatikleşdi. Bu bölünmüşlüyün nəticəsi hələ də qalır. Sonrakı 300 il məzhəb bölünmüşlüyü siyasi sürəci müəyyən etdi. Hətta etnik sürəc belə bu məzhəb qarşıdurmasına kökləndi. İndiki İran coğrafiyasındakı Türk, Farsa qardaş oldu, digər Türkləri düşmən kəsildi. Güney Azərbaycanın İranın orbitindən çıxma bilməməsinin əsas səbəblərindən biri də budur. Bu məsələ xüsusi müzakirə mövzusu.

Tariximizin ikinci faciəsini yaşadım. Bu yaranı xeyli dərəcədə, tamamilə olmasa da, sarmışam. 27 Aprel faciəsi tam dərk olunmasa da, xeyli dərəcədə tarix mövzusunda çevrilib.

Niyə bölündük?

Üçüncü faciəmizdən danışacağam. Bu, orta məktəb tarix dərslərindən bildiyimiz mövzudur. Amma müəmmaları, bilinməyənləri də çoxdur. Savaşların nədən baş verdiyi, gedişi, nəticələrindən deyil, bu gün o hadisənin bizim üçün nə ifadə etdiyindən danışacağam. Gülüstən (12 oktyabr 1813) və Türkmənçay müqavilələrinin (10 fevral 1828) maddələrində nə yazıldığını az-çox dərəcədə bilirəm. Ayrıntılarına girməyək. Tarix kitablarında var. Çalışacağam fərqli yeni fikir, yanaşma ortaya qoyaım. Diqqətçəkən bir neçə məqam üzərindən başlıqdakı sualı cavablandırmağa çalışacağam.

Önemli məqam: 19-cu yüzil Türklərin tarixdə ən zəif durumda olduğu zamandır

Birinci və ikinci Rusiya-İran müharibələrini deyirik. Bu savaşlar əsrlər davam edən, 1552-dən sonra dünya Türklərinin ziyanına nəticələnen Rus-Türk savaşları silsiləsindən ikisidir. "İran ordusu" dediyimiz əsasən Azərbaycandan yığılırdı, şəxsi heyətin ən azı yüzdə 80 faizi Türkdü. Yeni əsas etibailə Türklərlə Ruslar savaşdılar, Rus-Türk savaşları idi.

Bu arada bəzi dostlarımız həmin dövrdə "İran" anlayışının olmadığını, bu anlayışın yalnız 1935-də rəsmiləşdiyini iddia edirlər. Yanlışdır. Heç olmasa müqavilələrin mətnindəki "İran" sözünə baxsınlar. Doğrudur, rusca mətnə "Persiya" yazılıb. Mətnlərdə Romanov və Qacar sarayları, hakimiyyətləri, hətta dövlətləri adları da keçir. Amma "İran" anlayışını gözdə tutmaq bizi

Nəsim NƏSİMLİ

Nədən bölünürük, niyə birləşə bilmirik?

gülünc duruma salır.

19-cu yüzil rusların ən güclü olduğu, dünyanın azsaylı böyük güc (great power) statusuna sahib olduğu əsrdir

Əsrin başlarında Rusiya dünyanın ən böyük ordusuna malikdi (Paul Kennedy, s. 99, 203). Həmin 19-cu əsrdə Rusiya hər gün ortalama 80 kv.km genişləniş (İrina İsakova). Rusiya hər yerdə genişlənməsinə silahla qazanmayıb, aktiv diplomatiya işlədib. Bu dövləti keçmişdə də, indi də xarakterizə edən ən önəmli özəlliyi verdiyi vədlərə xilaf çıxmasıdır. Moskva, ya Peterburq bir qayda olaraq hədəfdə olan yerli hakimlərə daxili hakimiyyətlərini saxlayacaqları vədi verib, amma özünü möhkəmləndəndən sonra bu hakimlərin daxili muxtariyyətini də aradan qaldırıb. Eyni taktika Sibirə, Türküstanda, Qafqazlarda, o cümlədən Azərbaycanda da işlədilib. Mənfur Kürəkçay müqaviləsi (14 may 1805) və ondan sonrakı sürəc bunun təsdiqidir. Rusiya sıradan işğalçı bir dövlət olduğunu az sonra hərəkətləri ilə sübut etdi. Qarabağlı İbrahim Xanın özü və ailəsini bütünlüklə qətl edilməsi bəlli bir tarixi fərtdir. "Azərbaycanın Rusiyaya könlü birləşməsi" konsepsiyası Sovet dövründə onillərlə insanların ağı ilə alay etmək, ələ salmaq deməkdir.

Bizim xanların doğru-düzgün stratejisi olmadı

Bir neçə xandan (Gəncəli Cavad Xan, İrəvanlı Məhəmməd Xan, Bakı xanı, Qubalı Şeyxəli Xan) başqa, demək olar ki, hamısı Rusiyanın Kürəkçay vədinə aldandılar. Qarabağlı İbrahim Xanın faciəsindən sonra aldandıqlarını gören xanlar Qacarlarla, birlikdə ikinci savaşda Rusiyaya qarşı döyüşdülər. Amma gec idi. Rusiya hakimiyyəti bu mövqesizliyi onlara bağışlamadı. Onlara Gürcü zadeganlarından fərqli olaraq heç vaxt etibar etmədi. Uyğun olaraq Azərbaycan əhalisi daima "etibar edilməsi mümkün olmayan ino-

rodeslər - busurmanlar" sayıldı.

Bizim xanların uzaqqören olmalarının başqa bir sübutu da 1783-dən sonra Rusiyanın Gürcü sarayına münasibətdə siyasəti idi. İlk əvvəllər Gürcü sarayı daxili idarəçilik haqqını saxladı. Az sonra Gürcüstan Rusiyanın sıradan bir quberniyasına çevrildi, Gürcü çar ailəsi isə Rusiyanın iç quberniyasına sürgün edildi. Gürcü çar ailəsinin başına gətirilənlər bizim xanların burnunun ucunda baş verirdi. Onlar bu işləməni görmədilər, Kürəkçay rəzaletinə gətdilər, daha sonra hər şeylərini itirdilər.

Bu arada, Qubalı Fətəli Xan tam bir Rusiya işbirlikçisidir. Məhz bu keyfiyyətinə görə Sovet rejimi onu bizə milli qəhrəman, "Azərbaycanı birləşdirən dövlət adamı" kimi sıırmışdır. Oğlu Şeyxəli Xanın adı isə bu gün də dərslərdə yoxdur. Çünki bu qəhrəman 1822-ci ilə kimi əldə silah ruslara qarşı mübarizə aparmışdır.

Bölünmə faciəmizə yanaşmamız naqis oldu

Onillərlə bizə "Anamın kitabı" nağılını danışdılar. Azərbaycanı işğal etmək istəyən üç dövlət varmış, bunların arasında Rusiya "ən inkişaf etmiş idi", ona görə Azərbaycan "pislər arasında ən yaxşısını" seçdi və "Rusiya ilə birləşdi." Nəticə, Azərbaycan üçün İran və Türkiyə ən pis variantdır, onlardan uzaq durmalı, Rusiyadan öyrənməlidir.

Bu zaman Osmanlının Azərbaycana münasibətdə aqtəssiv işğalçılıq niyyətlərinin olması haqqında yalanlar uydurdular. Halbuki tam tərsi bir durum vardı. Azərbaycan xanlarının əksəriyyəti Sultan sarayına elçilər göndərirdi, təbəəliyə qəbul edilmələrini xahiş edirdilər. Ayrıntıları kitablarda var. Yalnız sədrəzəm Koca Ragıp Paşanın məşhur fikrini xatırladaq: "Osmanlı dırnaqları sökülmiş aslan durumundadır".

Osmanlı dövləti bu zaman kəsimində siyasi gelişmələrə qarışmamış, hadisələri izləməklə kifayətlənmişdir. Bu tarixdən çıxan ibrət dərsi: "Anamın kitabı"nda deyildiyi kimi İran, Türkiyə və Rusiya güc mərkəzlərindən eyni uzaqlıqda qala bilmərik. Türkiyə bu üçbucacda ölkəmiz üçün önəmli güvənlik faktorudur.

Niyə birləşə bilmirik?
Birləşmə iki cür olur. Ya da iki mərhələdən keçir:

1. Mənevi-kültürel-dil-tarix şüuru sahəsində birlik;
2. Siyasi-territorial birlik.

Milli birlik məsələləri, və ya millətin birliyi və diriliyi

Adətən, torpaq, vətən bütünlüyündən, tək dövlət hədəfimizdən bəhs edirik. Bölünmə dedikdə Azərbaycanın iki böyük parçasının - Güney və Quzeyin bölünmüşlüyündən bəhs edirik. Amma və lakin milli birlik olmadan dövlət birliyi də olmaz. Üstəlik, 21-ci yüzildə internetin

kommunikasiyanı asanlaşdırdığı, adıləşdirdiyi bir durumda millətimizin mənevi-ideoloji birliyinin təmin edilməsi xəyal deyildir. Sərhədlər, məsafələr bu birliyə mane olmamalıdır.

Demək, məsələ "milli birlik nədir" sualına dirənir. Milli birlik necə qurulur? Başqa sözlə, millət olmanın ön şərti - ortaq milli dəyərlər necə yaranır?

Bunun birçə yolu var, başqa millətlərin də keçdiyi bir yol: Milli kimlik problemlərinin çözülməsi, paylaşılan ortaq dəyərlərin fərdlərə yayılması! Demək, hərənib-fırlanıb yenə millətin tək adı, ortaq tarix şüuru, millət qurucuları, tarixi qəhrəmanlar, milli günlər və simvollar, milli elit, dost-düşmən güclər... mövzusu üzərinə gəlirik.

Bu sahələrdə durum bərabad deməsək də, heç qaneedici deyil. Demək, milli birlik problemimizi çözmək üçün ilk növbədə ortaq dəyər-

lər sistemini - milli kimliyimizi formalaşdırmalıyıq.

Dövlət birliyi

Son 30 ildə Azərbaycan Respublikası iqtidarının Güney Azərbaycan stratejisi olmayıb. İranla birtəhər keçinmək, İranı qıcıqlandırmamaq xətti yeridilib. İranın sakit təcavüzünə əhəmiyyət verilməyib.

Keçən il durum dəyişdi. Prezident Əliyevin məlum bəyanatları yeni siyasət xəttinin başlandığı vədini verdi. Sözdə. İşdə də dəyişəcəkmi?

Güneyin Quzeyə ehtiyacı görünəndir

Bəs Quzeyin Güneyə ehtiyacı varmı? Özü də necə?! 86 min kv km sahəsi, 10 milyon əhalisi, 47 mlrd milli gəliri ilə Azərbaycan Respublikası bu mürəkkəb geopolitik məkanda güvənliyini qorumaqda çətinlik çəkir. Ətrafdakı və uzaqdakı böyük güclər bu yağlı tikəni udmağa çalışıb, indi də çalışır.

Sərhədlər uzun zaman açıq qaldı. "Araz bizi ayırdı" deyər zərərən ziyallılarımız elliklə Güneyə yürüş etdirmiş. Yox. Bu, Bütöv Azərbaycan şüurunun aydınlıq arasında belə, hələ istədiyimiz səviyyədə olmamasının əlamətidir.

Akif Nağı: "Bütöv Azərbaycan fikri KGB'nin əməlidir." Əcəba, bu adam dediği yalanın fərqi nədir?

Səfirliyə basqından sonra bir para zəvzək "nədən Güney Azərbaycan kütləvi etiraz etmir, nədən bizi müdafiə etmir?" deyər sosial mediada haray-heşir saldı. Əcəba, onlar Güney Azərbaycanı nə vaxt tanıyacaqlar?

Sonda

Bütöv Azərbaycan düşüncəsi önəmli milli kimlik məsələsidir. Bütöv Azərbaycan stratejisi önəmli milli güvənlik məsələsidir.

Bütöv Azərbaycan stratejisi Türk Dünyasının önəmli bütünləşmə/inteqrasiya məsələsidir.

Psixoloji Xidmət və Reabilitasiya Mərkəzinin klinik psixoloqu Nuranə Salmanlı "Hurriyyət" qəzetinə müsahibəsində ən çox uşaqlarda rast gəlinən "tik"lərlə bağlı məsələyə toxunub:

"Tik"lər - qısamüddətli əzələ büzülməsindən sonra meydana gələn qəfil, sürətli, təkrarlanan, ritmik olmayan, bastırılmış istər-istəməz və ya yarı könüllü, spontan bərpa, hərəkət (motor "tik"ləri), danışq və ya səslərdir (fonik "tik"lər). "Tik"lər tezliyində, intensivliyində, müddətində və müxtəlifliyində görə dəyişir. Bəzi həkim nevroloqlar bütün bu əlamətləri həssas "tik"lər hesab edirlər. İlk hissələrə cavab olaraq ortaya çıxan "tik"lər, özlərini yaxşı hiss edənə qədər davam etdirildikdən sonra bilərəkdən basdırıla bilər.

"Tik"lər bitdikdən sonra xəstə müvəqqəti rahatlama hissi yaşaya bilər. Stress tez-tez həyəcan, cansıxıcılıq, zehni və ya fiziki yorğunluq və "tik"lərini basdırmağa ehtiyac olmadığı yerlərdə yorğunluq vəziyyətlərində artır. Bu hal zehni konsentrasiya və cazibə ilə azalır".

Nuranə Salmanlı deyir ki, "tik"lər əzələ və ya əzələ qruplarının qeyri-ixtiyari şəkildə yığılması nəticəsində əmələ gələn bir pozuntudur. "Tik"lər hər bir insanda keçirilmiş güclü psixoloji gərginlikdən sonra baş verə bilər. Ən çox uşaqlarda, 2-10 yaş arası təsadüf olunur. "Tik"ləri bir neçə qrupa bölmək olar: "Motor tiklər" - qeyri-ixtiyari hərəkətlərin meydana çıxması ilə xarakterizə olunur. Məsələn, mimiki əzələlərin titrəməsi - göz qırpma, üz, dodaq səyriməsi, ətraf əzələlərinin titrəməsi - çiyin atma, boyun fırlatma, barmaqlarla döyücləmə və s.

"Vokal tiklər" - qeyri-ixtiyari şəkildə müxtəlif səslərin çıxarılması şəklində özünü biruzə verir. Məsələn, burun cəkəmə, "ağız ifadələri", müxtəlif sözlərin davamlı təkrarı və s.

"Sensor tiklər" - orqanizm daxilində xoşagəlməz hissin və qıcıqlandırıcı hərəkətlərin olması şəklində hiss olunur. Məsələn, göz qırpmağa səbəb olan göz "göynəməsi", öskürəyə səbəb olan ağızda quruluq hissi və s.

Bəzən belə "tik"ləri təyin etmək o qədər də asan olmur. Onların "tik" və ya orqanizmin qoruyucu mexanizmi, yəni təbii reaksiya olduğunu aydınlaşdırmaq çətinlik tələb edir. Məsələn, sağlam adamlarda göz qırpma müdafiə funksiyasıdır. Bu zaman bir şeyə diqqət vermək lazımdır: Sinir sistemi ilə bağlı "tik"lərə nəzarət etmək mümkün deyil. Onlar qeyri-ixtiyari və dəfələrlə təkrar olunurlar.

"Tik"lər - sinir sistemi fəa-

man müalicəsi psixiatr tərəfindən diqqətlə seçilir və nəzarət olunur.

Eyni zamanda qeyd etdiklərim az rast gəlinərsə də, böyük üçün də xarakterikdir. Bəzən ola bilər ki, illərlə dərman müalicəsi alınsa belə, "tik"lərdən qurtulmaq mümkün deyil. Bu zaman edilməsi lazım olan şey dərman müalicəsi ilə yanaşı psixoloji müalicədə almaqdır.

Metod budur: "Tik"lərinizi düşündüyünüz zaman, saatınızın kəmərinə, əlinizdəki qələmləri oynatdıqda, ayaqlarınızı və ya bütün bədənə)) dayandırın. Və deyin: "Beynim bu işdən çəkindirirəm". Nə etdiyinizi bilsəniz, dərhal dayandırın. Mənə davam etmə demə. Bir müddət sonra onların

"Tik"lərlə necə mübarizə aparmalı...

Və yaxud "tik"lərdən qurtulmaq üçün nə etmək lazımdır?

Nuranə Salmanlı: "Edilən xəbərdarlıqlar və cəzalar "tik"lərin artımına səbəb ola bilər..."

liyyətinin disbalansı nəticəsində əmələ gəlir. Disbalansın yaranma səbəblərindən asılı olaraq, "tik"lərin 3 növü ayırd edilir:

Genetik - irsi yolla ötürülür.

Ailə üzvlərində də rast gəldiyinə görə, diaqnoz qoymaq çətinlik tələb edir;

Birinci - bura keçirilmiş psixosomasiyalı travmalar nəticəsində yaranan "tik"lər daxildir;

İkinci - fiziki travma (kəllə-beyin), müxtəlif şişlər, virus infeksiyaları, baş-beyin qan dövranının pozuntusu nəticəsində yaranan "tik"lər aiddir.

"Tik"lər hər bir halda sinir sistemi fəaliyyətinin pozuntusu nəticəsində yaranır və müalicə olunması gərəkdir

"Tik"lərin növləri:

- "Müvəqqəti tiklər". Tək və ya çoxlu motor və ya vokal "tik" ilə xarakterizə olunan bir problemdir. Bu tip "tik"lər ən az dörd həftə davam edən, lakin bir ildən çox davam etməyən, demək olar ki, hər gün müşahidə edilə bilən, artan və azalan sadə "tik"lərdir.

- "Xroniki motor" və ya "vokal tiklər"

Tək və ya çoxlu motor və ya vokal "tik" ilə xarakterizə olunan bir problemdir. Bəzən

xəstəlik zamanı vokal və motor "tik" birlikdə ola bilər. Bir ildən daha uzun sürməsi və 3 aydan çox müddətdə tiklərin olmaması gərəken dövr olmamalıdır. Əsasən baş, boyun və yuxarı hissələrdə görülür ..

Zamanla artan və azalan çoxlu motor və vokal "tik"ləri ilə xarakterizə edilən xroniki bir xəstəlikdir. Adətən "vokal tiklər"i "motor tik"indən daha sonra ortaya çıxır.

"Tik"lərdən qurtulmaq üçün nə etmək lazımdır? "Tik" pozuntularının gedişi adətən yaxşı kontrol olunur. Yetkinliyə keçildə yox olur və ya azalır. Birgə inkişaf pozuntusunun və ya xroniki fiziki xəstəliyin olması ailənin dəstəyi olmaqla mənfi nəticələrə gətirir. "Tik" xəstəliklərinin müalicəsi dəstəkləyici müdaxilə və dərman müalicəsi olaraq iki hissədə qiymətləndirilə bilər".

Nuranə Salmanlı onu da qeyd etdi ki, gəlib keçən tiklər bir ildən az müddətə davam edir və ümumiyyətlə kortəbii şəkildə həll olunur: "Ancaq uşağın "tik"lərinin ailə, məktəb və dostları tərəfindən bilərəkdən etdiyinə dair şübhələr olur. "Tik"lər xəstə tərəfindən vaxtaşırı qısa müddətə yoxlanıla bilər. Ancaq bu vəziyyətin səbəb

ola biləcəyi stress səbəbiylə yoxlamadan sonra "tik"lər arta bilər. Ətraf və ailəyə bunun bir xəstəlik olduğunu və onu idarə etməyin mümkün olmadığını söyləmək lazımdır. Ayrıca qeyd etmək lazımdır ki, edilən xəbərdarlıqlar və cəzalar "tik"lərin artımına səbəb ola bilər.

"Tik"lər televizor seyr edərkən, cansıxıcı mühit olduqda və ya diqqəti nəyəsə mərkəzləşdirən zaman daha da arta biləcəyini izah etmək lazımdır. Məktəblə əlaqə, xüsusilə "vokal tiklər"i olan uşaqlarda məktəbə adaptasiya və uğur qazanmaq üçün çox vacibdir. Dərman müalicəsi həmişə tələb olunmaya bilər. Ancaq həyat keyfiyyəti pisləşdikdə və məktəb, ev, iş və sosial həyatdan təsirləndikdə, dərman müalicəsi də lazım olur. Dər-

sirli olaraq yoxa çıxacağını görecəksən.

Xəbərdarlıqlar:

1) *Vərdişlərin dəyişməsi üçün tələb olunan vaxt beyninizə bunu nə qədər yüklədiyinizə birtəbə düz mü-tənəsinib olacaqdır. Bu bir gündə və ya bir həftədə baş verə bilər.*

2) *Yəqin ki, bitəndə fərq etməyəcəksiniz. Çünki beyniniz o şüursuz hərəkətlərin kodlarını şüuraltından siləcəkdir.*

3) *Hər "tik" eyni deyil. Bəhs etdiyim bu üsul, yeni başlayanlar və idarə oluna bilənlər üçün. Ancaq bioloji cəhətdən narahat olan "tik"lər üçün mütləq mütəxəssislə görüşməlisiniz.*

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Allahverdi Eminov

Baş redaktor Vüqar Məmmədova dərin hörmətlə:

Görünür, bu adət - vərdiş artıq qanımıza işləmişdir. Tarix boyu birisi yerindən qalxır, müasirlərini bəyənir: ya intriqaya qurşanır, ya paxıllıq edir, səviyyəsinin aşağı olmasından, ya da əlinə fürsət - imkan düşdüyündən. Müstəqilliyimizdə qazandığımız "nailiyyətlərimiz"dən ən ürəkaçıcı məhz budur! Belə ki, 70 ildə qazandıqlarımız müsbət işlərimizdə - mədəniyyətimizdə, elmimizdə, ədəbiyyatımızda, tariximizdə və sairə inkara üstünlük verməyimizdir. Belə çıxır bu 70 illik zaman kəsiyində - bir insanın normal yaşaması ömrü ilə müqayisədə - heç bir yaradıcı, qurucu şəxsiyyətlərimiz olmamışdır, yalnız ideologiyanın arxasınca sürünmüşük. Axı, belə yaşama absurd ovqatdır, bəzi nihilistlərin vərdişidir, bəsit və yarımçıq zövqüdür. Mən bu yazımda - Baş redaktor, istedadlı jurnalist və təşkilatçı, obyektiv mövqeli Vüqar Məmmədovu nəzərdə tuturam ki, mərhum yazarların ruhuna hörmət etmək əvəzinə həm şəxsiyyətlərinə, həm də yaradıcılıqlarına hörmətsizlik göstərilir. Halbuki, müasirlərimiz olan və yaşayan bu adamlar da yazarlardır, qələm sahibləridir. Mənim ad çəkib belələrini utandırmaq fikrim yoxdur, amma dözə bilmədim ki, vaxtilə bütün ədəbi titulları və mukafatları qazanmış və haqlı olaraq mərhum edilmiş, ermənipərəst Əkrəm Əylislinin "Səhər" qəzetinə vaxtilə verdiyi müsahibəsində mərhum Süleyman Rüstəmi "cüvallağı" adlandırmışdı! Acı olsa da həqiqətdir. Son on - on beş illərdə Səməd Vurğun, Rəsul Rza, Süleyman Rüstəm, Məmməd Rahim və başqalarının həm şəxsiyyətləri, həm də poeziyaları ciddi tənqiddə - böhtana məruz qalmaqdadır. Maraqlıdır bu adamlar şeir yazıblar, publisistika ilə məşğuldurlar, savadlıdırlar. Yazıya oturmağın əzabını az - çox duyanlardır. Bəlkə də 50 il yazıblar, hansı ki, S.Vurğun vur - tut 50 il yaşamışdır. Bu illərdə ölməz şairimizin zəngin poetik irsinin ən bəşəri düşüncəli şeirləri, poemaları, dramları nəşr olunmuş, böyük bir nəslin ədəbi - bədii zövqünü tərbiyə etmişdir, təəssüf ki, nihilistləri tərbiyə edə bilməmişdir. Onlar əllərində "Zamanın bayrağı", "26-lar", "Xanlar" və sair əsərlərini

də bəzi tarixi şəxsiyyətlərə: M.Ə.Rəsulzadəyə, Leninə, Stalinə, "26-lara" irad tuturlar. İnkər edilməzdir ki, S.Vurğun "Leninin kitabı", "Rəhbərə salam", "Köhnə dostlar" əsərlərini qələmə almışdır. Bu şəxslər böyük bir epoxanın dövlət xadimləri, ideoloqları olmuşlar, kapitalizm imperiyası onlarla razılaşmışlar. Şairlərin missiyası ideologiya ilə qılınc davasına çıxmaq, əlbəyaxa olmaq deyil, ya açıq, ya da "üstüörtülü" şəkildə sözünü deməkdir. Şair general deyil - II dünya müharibəsinin məşhur sərkərdəsi, marşal Vlasov kimi Sovet Ordusuna qarşı çıxsın. Bu, bir, ikinci də S. Vurğun, S.Rüstəm, Rəsul Rza dövründə tarix arxivləri qapalı idi, açılmamışdı. Həmmən hədəfə alınan şairlərimiz elə ciddi yaşa dolmamışdılar. Ədəbiyyat haqqında özlərindən müştəbeh olan çağdaş "tənqidçi"lər bilməmiş olmaqlar ki, bir əsərə, ümumən yaradıcılığa bütöv ədəbi kontekstdə qiymət verilməlidir. "Zamanın bayrağı"na, "Lenin" poemasına əsərlərin poetikasından, romantik pafosdan, şairin saf və təbii ilhamından yaşamaq lazımdır, böhtandan, insan - şair ruhuna təhqirdən yox. Əvvələ, bu islam dininə hörmətsizlikdir. S.Vurğun, Rəsul Rza, S.Rüstəm - bu şairlər bizim keçmişimizin - 70 illik poeziya tariximizin canlı yaradıcılarıdır. Xalqımız onlarla öyünmüşdür, qonşu xalqların ədəbi nümayəndələrinin qarşısına çıxarmışdır fəxrlə, bu qürur hissinin - keçmişimizin üstündən xətt çəkmək ancaq ağılsızlıqdır.

O dövrün ideologiyasının tərənnümçüləri özlərinə inanmışlar. Ayın görünməyən tərəfi də var. Amerika yazıçısı Mark Tvenin yaxşı kəlamı var: yazır ki, hər bir insan Aya bənəyir, onun görünməyən tərəfi var ki, onu ancaq özü görür. S.Vurğun, R.Rza, S.Rüstəm, M.Rahim və başqa sənətkarlarımıza, alimlərimizə bu fikri şamil edərdim... Görünür, nihilist savadlı söz adamları klassikləşmiş sənətkarlarımızı öyrənmək üçün deyil, vaxtı öldürmək üçün, qaşınmayan yerdən qan çıxarmaq üçün oxumuşlar.

Görünür, bu adət - vərdiş artıq qanımıza işləmişdir. Tarix boyu birisi yerindən qalxır, müasirlərini bəyənir: ya intriqaya qurşanır, ya paxıllıq edir, səviyyəsinin aşağı olmasından, ya da əlinə fürsət - imkan düşdüyündən. Müstəqilliyimizdə qazandığımız "nailiyyətlərimiz"dən ən ürəkaçıcı məhz budur! Belə ki, 70 ildə qazandıqlarımız müsbət işlərimizdə - mədəniyyətimizdə, elmimizdə, ədəbiyyatımızda, tariximizdə və sairə inkara üstünlük verməyimizdir...

Səməd Vurğunu hədəf edənlərin insafsız hərəkətlərilə tanış olanda düşündüm ki, şairi təftiş edənlər "Unudulmuş tek məzar", "Şair nə tez qocaldın sən", "Ceyran", "Yadıma düşdü", "Bənövşə", "Mən tələsmirəm", "Dünya" və s. şeirlərə necə göz yummuşlar?

**Sən də, ey ovçu dostum, tələsmə sən də
Bu qəlbi dağları qoy asta aşaq.
O çay yanındakı yaşıl çəməndə
Asta addımlayıb ağır dolaşaq,
Hər gülə, çiçəyə salam verməsəm,
Xoş üz göstərməsəm,
Xoş üz görməsəm,
Nanələr, reyhanlar inciyər məndən.
Güllərin yarpağı**

**tökülər dən - dən...
Odur ki, yel olub çöldə əsmirəm,
Heç yana, heç yere mən tələsmirəm!**

Bu şeirdə nələr yoxdur? Həyatdan gözü - könlü doymayan bir şairin yaşamaq həsrəti. "Biz nəyi unuduruq? Başa düşmək istəmirik insanların içərisində özgeşi yoxdur". - Amerikalı Cozef Nortun bu sözləri şairlərə də, yazıçılara da, tənqidçilərə də şamildir, ən zəif şeirimiz belə yaşadığı iztirabın diqtəsidir, yaşantısıdır. Və dünyasını dəyişənlərə ironiya ilə qiymət verməkdən haqsız heç nə təsəvvür etmirəm. Keçmişimizə şübhə ilə yanaşmaq - keçmiş dəyərlərimizi məhv etmək deməkdir, dahilərimizi inkar etmək səyi-

dir, xəstə təxəyyülün məhsuludur. Dahi Viktor Hüqonun fikridir: "Ey xalq, əgər dahilər sənə deyilsə, bəs, kimin olmalıdır? Sən böyük ana qucağısan, dahiləri yetirən sənə. Qoy onlar doğma analarına xidmət etsinlər".

Biz illərlə, qərinələrlə, əsrlərlə belə bir psixologiya ilə yaşamaqda davam ediriksə, keçmişimizdən nə qalacaq yeni nəsə: heçlikmi, qəm - qüsməmi, daha nələr?! IX əsrdə yaşamış şair Şəhdi Bəlxı necə də yerində demişdir: "Əgər kədər həmişə ocaq kimi tüstüləsəydi, onda bütün dünyanı tüstü bürüyərdi".

Mən məqaləmin sonuna gəlib çıxıram: Yaxın keçmişimizin korifey şairləri, haqq dünyalarına qovuşmuş sənətkarların poeziyasından, nümunələrindən geniş təhlillərini məqalələrimdə nüfuzlu qəzetlərin səhifələrinə təqdim etmişəm. Keçmişimizə, onun maddi dəyərlərinə daş - kəsək atanları - belələri unutmasınlar ki, onlar gələcək nəsillərin nəzərində məğlub olmaq üçün yazıb - yaratmamışlar, onların yaradıcılığına böhtan atmaq olar, amma məhv etmək olmaz!

Hər sözdə-söhbətdə şeiriyyət aradığım çağlardan onun adı yaddaşımda iz buraxıb. Həmin vaxtdan çox illər ötüb. Qəlbimdə xoş duyğular oyadan, hər sözündə-söhbətində saflıq, səmimiyyət təlqin edən nəcib bir insanı necə unutmaq olar?!

Hələ Borçalıda, Faxralı kənd orta məktəbində oxuyurdum. Gürcüstanda nəşr olunan qəzetlərdə ("Qələbə bayrağı", "Sovet Gürcüstanı") vaxtaşırı məqalələrim və şeirlərim dərc olunurdu. "Bir igidin toyu qaldı..." adlı məqaləm "Qələbə bayrağı" qəzetində dərc olunduqdan bir müddət sonra kəndçimiz, həkim Tahir Bayramov mənə dedi:

- Qardaşım Bayramın haqqında yazdığın məqaləni professor Kamran Məmmədov oxudu, çox bəyəndi. Sənə təşəkkür etdi...

Öz-özümə düşündüm, yeni doğrudanmı, məqaləm professorun xoşuna gəlib?! Bəlkə həkim Tahir, rəhmətlik qardaşı Bayramın haqqında yazdığımı görə, məni ruhlandırmaq üçün xoş sözlər deyir?! Axı, bu yolda ilk kövrək addımlarımı atırdım. Hər dəfə məqalələrim və şeirlərim qəzet səhifələrində işıq üzü görəndə və buna görə kimdənsə xoş sözlər eşidəndə sevincimin həddi-hüdudu olmurdu. Bu, mənim gələcəkdə jurnalist olmaq arzuma qol-qanad verirdi.

...Həkim Tahir ilıq bir təbəssümlə gülümsündü və söhbətə davam etdi:

- Qadasi, qardaşım Bayram vaxtilə pedaqoji institutda (ADPi) Kamran müəllimlə birlikdə oxuyub. Onlar tələbə yoldaşı olmaqla bərabər, həm də dost idilər. İkinci Dünya müharibəsi başlananda hər ikisinin təhsili yarımçıq qalıb, cəbhəyə gediblər. Kamran müəllim müharibədə ağır yaralandıqdan sonra arxa cəbhəyə qayıdıb. Nə yazıqlar ki, Bayram müharibədən qayıtmadı, "qara kağız"ı gəldi.

Bu günlərdə Bakıda olanda Kamran müəllimlə görüşdüm. Məqalən dərc olunan qəzeti ona verdim. Sənin məqaləni böyükmarlaqla oxudu. Yazı üslubunu bəyəndi və dəyərləndirdi. Universitetin jurnalistika fakültəsinə qəbul olmaq arzunu da onun nəzərinə çatdırdım. Bakıya gedəndə mütləq Kamran müəllimlə görüşsən, səni tanımağı yaxşıdır, hər halda...

Tahir həkimin bu sözlərindən sonra həyəcanım da yox oldu, sevindim. Ürəyimdə həm Kamran müəllimə, həm də Tahir həkimə minnətdarlıq duyğusu baş qaldırdı. Bu minnətdarlıq duyğusu Borçalıdan Bakıya ali təhsil almağa gələndək məni tərk etmədi.

Unudulmazlıq qazanan insan...

Xatirələrimin işığında

...Orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirdim və Bakı Dövlət Universitetinin (Azərbaycan Dövlət Universiteti) jurnalistika fakültəsinə qəbul olundum. Sevincim aşırı-şaşırdı. Universitetdən tələbə biletini aldım. Universitetlə üzbəüzdə yerləşən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) binasına getdim. AMEA-da Kamran müəllimi şəxsən görüb tanıdıqdan sonra yaddaşımda daha dərin iz buraxdı. Elə ilk görüşdən simasına yaraşan xoş bir təbəssüm qondu. Görüşümüzün sonunadək məni isti ürəklə danışdırdı. İş otağında məni çaya qonaq etdi. Utandığımı görüb dedi:

- A Faxralı balası, utanma, çayını iç. Düzdür, bizim çayımız sizin bulaqların saf suyunun yerini verməz. Bayramla söhbət edəndə o, Faxralının, mən də Şuşanın təbii gözəllikləri, suyu diş göynədən bulaqları haqda çox danışdırdı... Dostum Bayram Bayramovun haqqında yazdığın məqaləni oxudum, çox xoşuma gəldi. Bax, həmin məqaləni kəsib saxlamışam. Müharibənin ağır-acılarını təsirli epizodlarla təsvir etmişin: "Bayramın cəbhədən yazdığı ümid, təsəlli dolu məktublar Sənəm ananın təşnə ürəyinə sanki bir sərinlik gətirirdi. Amma illər keçəndən sonra anaya son məktub gəldi. Son məktub - qara xəbər yazan məktub, düz ilqarı pozan məktub. O vaxtdan gözləri nəmli, ürəyi sitəmli qaldı Sənəm ana. O həsrət, o ağrı gözlərində yaşa döndü, ürəyində daşa döndü ananın..."

- Məqaləni şeir kimi yazmışan. Bəlkə bir şeir oxuyasan?! - deyər Kamran müəllim qayğılı nəzərlərlə üzümə baxdı. Görkəmli ədəbiyyatşünas - alimin qarşısında şeir oxumaq

çətin olsa da, hər sözündə, söhbətində səmimiyyət, saflıq duyduğum üçün özümdə cəsarət tapdım. Utana - utana bu kiçik şeirimi əzbərdən söylədim:

*Tablayıb gecələr alova, oda,
Aydın səhərləri səsləyib nənəm.
Cəbhəyə bir oğul göndəribse də,
Köksündə min oğul bəsləyib nənəm.*

*Sərt illər saçına qar ələyibdir,
Görübür dumanı, görübür çəni.
Gözünü yollara hey zilləyibdir,
Gözləyir ünvansız, izsiz itni.*

*Gecələr gizlicə oda qalanıb,
Dağları arana gətirib özü.
Ölüm xəbərini deməyib, danıb,
O "qara kağız"ı itirib özü...*

Şeirimi dinlədikdən sonra Kamran müəllimin sifətində sevincə kədər qarışıq bir ifadə gördüm. Kövrəldiyi hiss olundu. Bu da səbəbsiz deyildi. Kamran müəllimin şərəfli ömrü yolu qanlı-qadalı müharibənin odu-alovu içərisindən keçib gəlib. Öz ömründə "yuxusuz bir ömrü" də yaşayıb. Cəbhədə həlak olan əziz dostlarının xatirəsinə ithaf etdiyi kitabını ona görə "Yuxusuz illər" adlandırılıb. Həmin kitabını öz avtoqrafı ilə mənə bağışladı. O kitabda Kamran müəllimin tələbə yoldaşı, kəndimizin yetirməsi Bayram Bayramovun haqqında da bir neçə epizod var. Həmin epizodlardan biri: "...Xoş bir təsadüf Bayramla məni cəbhədə görüşdürdü... Qucaqlaşdıq. Sevincdən hər ikimizin gözləri yaşardı.

Ordan-burdan söhbət etdik. Vaxt az olduğu üçün bir-birimizə ünvan verib tez də ayrıldıq. O, getdi. Bayramın arxasınca xeyli baxdım. İnstitut həyatı ani olaraq gözlərim önünə gəldi...

Universitetdə oxuduğum illər ərzində, özünün məsləhəti

ilə Kamran müəllimlə bir neçə dəfə görüşməli oldum. Onun məsləhətləri də xeyirxah niyyətlərindən irəli gəlirdi. Hər dəfə mehriban və nəzakətli rəftarı qəlbimi isindirirdi. Dərslərimlə və yeni yazılarımla maraqlanırdı. Növbəti dəfə Kamran müəllimin iş otağında olanda telefonda professor Qulu Xəlilovla danışırıdım. Qulu müəllimə mənim haqqımda da xoş sözlər söylədi. O xoş sözləri eşitdikcə həm utanırdım, həm də

Kamran Dadaşoğlu imzası ilə bir neçə kitabı nəşr olunub. Kitabları maraqla oxunur. Əsərlərinin dili sadə və aydınlıqdır, oxucu ilə müəllif arasında səmimi münasibət yaradır.

Bu günlərdə qızı Leyla xanım Kamran müəllimin bir neçə kitabını mənə bağışladı. Bu kitablar kimi, Kamran müəllimin böyük ziyalı və nəcib insanı sifətləri də AMEA-nın Folklor İnstitutunun "Folklor və yazılı ədəbiyyat" şöbəsinin müdiri

Həzi HƏSƏNLİ,
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, şair-publisist

fərəhlənirdim.

İndi o vaxtdan çox illər ötüb, amma unudulmaz Kamran müəllimlə hər görüşüm acılı - şirinli xatirəyə dönüb...

Azərbaycan elminin inkişafında Kamran müəllimin xidmətləri böyükdür. Onun Azərbaycan ədəbiyyatına dair monoqrafik tədqiqatları və bir çox ədəbi - tənqidi məqalələri vardır. Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin ikicildlik "Seçilmiş əsərləri"nin, Qasım bəy Zakirin "Seçilmiş əsərləri"nin tərtibçisi, üçcildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi"nin müəlliflərindəndir. Bunu elmi ictimaiyyət daha yaxşı bilir.

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda görkəmli ədəbiyyatşünas-alim, Əməkdar elm xadimi, professor Kamran Məmmədovun anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr olunan konfransda bunun bir daha şahidi olduq.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli də onun XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının tədqiqində, ədəbiyyatşünaslığının inkişafında xüsusi və önəmli yeri olan vətənpərvər ziyalılardan biri kimi unudulmazlıq qazandığını bildirdi.

Kamran Məmmədov həm də istedadlı yazıçı idi. Neçə-neçə nəsr, xatirə və publisistikaya aid əsərlərin müəllifidir.

ri olan qızı, filologiya elmləri doktoru Leyla Məmmədova üçün ən qiymətli irsdir.

Kamran müəllimin nüfuz qazanmasının səbəbi təkə elmi və yaradıcı fəaliyyəti ilə bağlı deyildi. Onun şəxsiyyətinin sirri insani keyfiyyətləri ilə ölçülürdü. O, saflığına, səmimiyyətinə, xeyirxahlığına görə daha yaxşı tanınırdı və seviliydi. Çevrəsindəki insanlara və özündən sonra gələn nəsillərə yaxşı örnək idi, böyük şəxsiyyət və ziyalı idi. Ömrüboyu yaxşı işlər gördüyünə, yaxşı insan olduğuna görə yada düşür, adı xatirələrdə yaşayır. Onun haqqında yazdıklarım da mənim xatirə yaddaşımdan bir ərməğandır.

Kamran müəllim Vətənimizin dilbər guşəsi Şuşada doğulub boya-başa çatmışdı. Ona görə də sözündən-söhbətindən cənnət Qarabağ keçirdi. Gözündən-könlündən cənnət "Qarabağımızın paytaxtı" Şuşa boylandı. Üreyi Qarabağ dərdinə, Şuşanın işğalına dözmədi, çox heyif! Bəlkə də Qarabağ hadisələri, Şuşanın işğalı olmasaydı, Kamran müəllim daha uzun ömür sürərdi... Şuşa işğaldan azad olundu. Kamran müəllim bu günü görməsə də, düşünürəm ki, indi ruhu Şuşanı dolaşır. Allah ona rəhmət eləsin, ruhu şad olsun!..

“Həqiqətən, Rəbbin insanların zülmünə baxmayaraq, onlara qarşı mərhəmət sahibidir. Və şübhəsiz ki, Rəbbinin cəzası da şiddətlidir!”

“Quran”, “Göy gurultusu” surəsi, 6.

Bu günlərdə (6 fevral) Türkiyənin bir neçə bölgəsində baş verən 7,6 ballıq zəlzələ on minlərlə insanın həyatını, yüz minlərlə insanın isə, sağlamlığını və maddiyyatını itirməsi ilə nəticələndi (önlənlərə Allahdan rəhmət, yaralılara şəfa diləyirik. Maddiyyatını itirənlərə isə keçmiş olsun deyirik).

Elmi-lədund hesablamalarımız göstərir ki, ilk baxışdan bəzələrinin təsadüfi təbiət hadisəsi kimi baxdığı bu faciədə çox böyük qanunauyğunluq vardır. Bu qanunauyğunluq həmişə olduğu kimi, yenə də Quran rəmzləri olan 114 və 286 ədədləri altında baş verir ki, birinci ədəd müqəddəs kitabın surələrinin, ikinci isə, səhifələrinin sayıdır (Kəbədə saxlanan orijinal Quran 286 səhifədir. Sonralar kitabın sözlərini dəyişməyələr də, formatını dəyişdiklərindən səhifələrin sayı fərqlidir). Bunu aşağıdakı hesablamalardan görmək olur:

1) Keçən ilin oktyabrında Bartində kömür şaxtası partladı və yüzlərlə insan torpağın altında qaldı. Həmin gün biz bu hadisənin Allahdan xəbərdarlıq olduğunu hesablamalarla göstərdik, xalqa və onun rəhbərlərinə tövsiyə etdik ki, tövbə edib, doğru yola qayıdın, haq-ədaləti əməllərinizdə göstərin. Təəssüf ki, Allahın bu xəbərdarlığına məhəl qoymayan və nəticədə bu gün daha dəhşətli bir fəlakət baş verdi; minlərlə insan torpaq altında qaldı. Burada diqqət çəkən məqam ondan ibarətdir ki, bu iki hadisə arasında 114 (!) gün fərq vardır ki, bu da Quran rəmzidir. Buradan aydın olur ki, hər iki hadisənin üzərinə ALLAH öz rəqəmsal “möhür”ünü vurmuşdur...

2) 2021-ci ilin mart ayında Türkiyənin Yusufeli rayonunun qeyri-adi mənzərəyə malik Dərəçi kəndi başdan ayağa yandı. On minlərlə insan ev-eşiyini, mal-mülkünü itirdi. Həmin hadisənin də Elmi-lədund hesablamasını paylaşıraq, Allahın xəbərdarlığı olduğunu, tövbə edib, Haqqa təslim olmağın vacibliyini çatdırdıq. Təəssüf ki, bu xəbərdarlığa da məhəl qoymadı. Nəticədə bu gün Türkiyədə ondan daha dəhşətli faciə yaşandı və şəhərlər yerlə-yekən oldu. Dərəçi kəndinin yanmasını burada təsadüfi xatırlatmadım. Hesablamalarımız göstərir ki, bu iki hadisə bir-biri ilə riyazi şəkildə bağlıdır. Belə ki, hadisələr arasında qalan 686 ədədindən Quranın səhifələrinin sayını çıxsaq, surələrin sayı alınar və Allah tərəfindən xəbərdarlıq olduğunu bir daha təsdiq edər:

686 - (286+286) = 114

3) Hər dəfə astronomik hadisə baş verəndə biz xəbər saytlarında onun Elmi-lədund hesablamalarını təqdim edib, gələcək bələlərin siqnalı olduğunu bildiririk və tövbə edib, günahlardan təmizlənməyin vacibliyini insanlara çatdırırıq (qəbul etməsələr də). Həminin, bütün zəlzələ və digər fəlakətləri hesablayanda görürük ki, bir qayda olaraq hamısı riyazi yolla astronomik xəbərdarlıqlara bağlıdır. Bugünkü zəlzələ də 5 iyun 2020-ci il tarixli Ay tutulmasına bağlıdır. Belə ki, həmin tutulma-

Türkiyədə baş verən zəlzələnin riyazi sirləri

Bu zəlzələ astronomik dövrlə üst-üstə düşür

dan 972 gün keçmişdir ki, bundan da Quranın səhifələrinin sayını çıxsaq, yenə də surələrin sayı alınar və hadisələr üzərində Allahın kodlaşdırılmış “möhürü” görünür:

972 - (286+286+286) = 114

4) Yərinizə salaq ki, 24 yanvar 2020-ci il tarixdə də Türkiyədə 7 bal zəlzələ dağıntı və tələfata səbəb olmuşdu. Bu gün həmin zəlzələnin 1110-cu günüdür ki, bundan da tövbə və cəza rəmzi olan 555 ədədini çıxsaq, yenə də 555 alınır və hadisələrin tövbəyə, doğru yola qayıtmağa çağırış, xəbərdarlıq mesajı olduğu ortaya çıxır:

1110 - 555 = 555

Sözügedən zəlzələdə diqqət çəkən digər məqam onun astronomik dövrlə əlaqələnməsidir.

Astronomik dövr nədir?

Hələ astronomiya elmi yaranmamışdan çox-çox əvvəllər kahinlər və bilicilər Günəş və Ay tutulmalarını əsrlər boyu qeydə alırmış və bunların sayı üzərində təhlillər aparmışlar. Uzunmüddətli təhlillərdən sonra müəyyən etmişlər ki, astronomik hadisələr dövrlərə bölünür və hər dövr 18 il, 11 gün, 8 saati (və yaxud 6585 sutkanı) əhatə edir. Sonradan astronomiya elmi bu dövrü “Saros dövrü” adlandırdı.

Elmi-lədund araşdırmalarımız göstərir ki, həm Günəş, həm də Ay tutulmaları 6.585 gündən bir təkrarlanır (**bax: aşağıdakı cədvəllərə**)

Hər “Saros dövrü”ndə bir qayda olaraq 71 astronomik hadisə baş verir ki, onlardan 28-i Ay, 43-ü isə Günəş tutulması olur.

Nəçə minilliklərdir ki, dəyişməyən bu rəqəmlərin mənası (niyə məhz bu sayda olması) hələ ki, astronomiya elmi tərəfindən kəşf

6585 gün fərqlə baş verən Ay tutulmaları

S/№	Tutulmanın tarixi	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
1.	10.01.2001	6585	21.01.2019
2.	05.07.2001	6585	17.07.2019
3.	30.12.2001	6585	10.01.2020
4.	26.05.2002	6585	05.06.2020
5.	24.06.2002	6585	05.07.2020
6.	16.05.2003	6585	26.05.2021
7.	05.05.2004	6585	16.05.2022
8.	28.10.2004	6585	08.11.2022
9.	24.04.2005	6585	05.05.2023
10.	17.10.2005	6585	28.10.2023

6585 gün fərqlə baş verən

Günəş tutulmalarının cədvəli

S/№	Tutulmanın tarixi	Aradan keçən günlər	Növbəti tutulma
1.	14.12.2001	6585	26.12.2019
2.	04.12.2002	6585	13.12.2020
3.	31.05.2003	6585	10.06.2021
4.	24.11.2003	6585	04.12.2021
5.	19.04.2004	6585	01.05.2022
6.	14.10.2004	6585	25.10.2022
7.	08.04.2005	6585	20.04.2023
8.	03.10.2005	6585	14.10.2023

olunmayıb (yəqin ona görə ki, indiyədək bu məsələyə “Quran” fonunda baxılmayıb).

Elmi-lədund araşdırmalarımız zamanı məlum oldu ki, buradakı 71 astronomik hadisə Yerin dərəcə hissəsinə işarədir (Yerin 71 %-i sudan ibarətdir).

Deryadan söhbət düşəndə isə, gözümüzün önünə ilk növbədə gə-

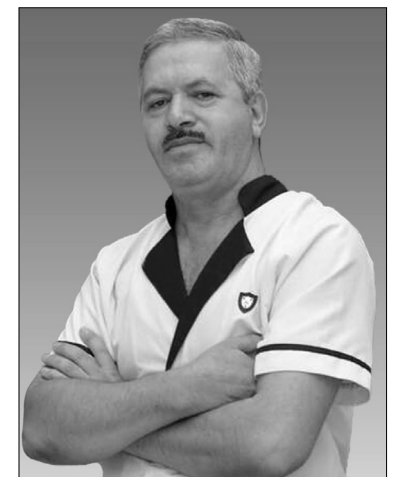
mi və Nuh gəlir. Təsadüfi deyil ki, “Quran”ın bu mövzudan bəhs edən “Nuh” surəsinin sıra nömrəsi də 71-dir (!). Bu da həm deryalara, həm də “Saros dövrü”ndəki 71 tutulmaya işarədir.

71-ci surənin 28 ayədən ibarət olması isə, “Saros dövrü”ndə baş verən 28 (!) Ay tutulmasının sirrini açır:

71 - 28 = 43

Türkiyədə baş verən dəhətli zəlzələdə diqqət çəkən digər məqam ondan ibarətdir ki, bu zəlzələ astronomik hadisələr kimi, 6.585 gün periodla təkrarlanıb. Belə ki, bu zəlzələdən 6585 (!) gün qabaq (25.01.05 tarixdə) Türkiyədə 7 ballıq dağıdıcı zəlzələ baş vermişdi.

Bu və digər hesablamalarımız göstərir ki, baş verən zəlzələ təsadüfi olmayıb, ciddi bir qanunauyğunluğa tabedir. İnsanlar günah etməkdə həddi aşdıqlarına görə gələnlərin şiddəti və miqyası da böyüməkdədir. Artıq, Yarıdan Yerdəki haqsızlıqlardan, zülm və zillətdən, məzlumların ərşə yüksələn ah-nalədən bezib və səbr kassası dolub. Sözlə edilən xəbərdarlıqlar insanlara kar etmir. Odur ki, zəlzələdən, yanğından, daşqından... başqa yol qalmayıb (insanlar başqa yolla anlamırlar). Bu boyda fəlakətdən də nəticə çıxar-

Paşa YAQUB,
Həkim, Elmi-lədund bilicisi

rilmasa...

Rəbbim Quranı-Kərimdə buyurur ki, hər millətin özünün cəza vaxtı var, o vaxt tamam olanda nə bir saat o yana, nə də bu yana ola bilər... Bildiyimiz qədər millətlərin cəzalanma vaxtı artıq çatıbdır. Odur ki, bu kimi fəlakətlərin növbə ilə bütün ölkələrdə olması gözlənilir. Hesablamalarımıza görə Yerdə 29 faiz insan qalana qədər bu kimi hadisələr davam edəcək.

“Hər ziyanın içində bir xeyir də var” buyurur Rəbbim. Bu ziyarın içindəki xeyir ondan ibarətdir ki, Yer kürrəsi təmizlənir və saflaşır. Qalan 29 faiz əhali özünə normal, haq-ədalətin, halallığın bərqərar olduğu bir dövlət qurub xoşbəxt yaşayacaqlar (indiki kimi bir-birlərini qırmayacaqlar).

Bu 29 faizin içərisində olmağın tək şərti günahlarınıza görə tövbə edib, Haqqa təslim olmaqdır.

“And olsun ki, Allah bunları hesablamış və təkrar-təkrar saymışdır”. “Quran”, “Məryəm” surəsi, 94.